

OTDK-DOLGOZAT

AZ ABORTUSZHOZ VALÓ JOG MÁSIK OLDALA

Jelige: ela720

2025. január 07.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	3
2. Módszertan	4
3. Abortusz, mint alapjog	5
4. V4 országok	7
4.1. Magyarország	8
4.1.1. A 2022-es abortuszrendelet alaptörvénybe való ütközése, a nők jogainak korlátozása	13
4.1.2. A szívhangrendelet következményei	15
4.2. Lengyelország	16
4.3. Szlovákia	18
4.4. Csehország	19
5. A te jogod vagy az enyém?	20
6. Férfiként az abortusztól.....	24
6.1. Hogyan fogalmazná meg az abortusz lényegét?	26
6.2. Mit jelent egy férfi számára az abortuszhoz való jog?	27
6.3. Férfiként mi a véleménye az abortusztól?	28
7. Konklúzió.....	32
8. Felhasznált irodalom.....	35
8.1. Felhasznált nyomtatott irodalom	35
8.2. Felhasznált elektronikus irodalom	35
9. Függelék.....	37
9.1. Strukturált mélyinterjú kérdések	37
9.2. Kérdőíves kutatás kérdései.....	38

1. Bevezetés

A választott témám aktualitását többek között az adja, hogy az abortusz elvégezhetőségének egyre erőteljesebb magyarországi, illetve például lengyelországi korlátozásával a nők jelentős részét mindinkább foglalkoztatja a kérdés. A 2022. szeptember 15-én hatályba lépett 29/2022. (IX. 12.) BM rendelet, illetve a lengyel abortusztörvény szigorítása a társadalmak jelentős részének ellenérzését vívta ki, és a civil szervezetek tiltakozását eredményezte. Mindezek fényében fogalmazódott meg bennem a kérdés, hogy az abortusz betiltásával és a különböző szigorításokkal korlátozva van-e a nők önrendelkezési joga.

Dolgozatomban a társadalmi igazságosságot, a nők önrendelkezési jogát teszem mérlegre a konzervatív populista politika, a keresztény vallás dogmatikus gondolati elemei és a magzati jogvédelem ellenében. Miként befolyásolhatja a politika az orvosok munkáját és a nők helyzetét? Továbbá, kutatásomban részletesen foglalkozom azzal, hogy Magyarországon és más környező országokban milyen politikai viták övezik ezen kérdéskört.

A téma még aktuálisabbá vált azáltal, hogy 2024. március 4-én a francia parlament kongresszusa megszavazta a terhesség önkéntes megszakításának szabadságáról szóló alkotmányos törvénytervezetet, ezáltal az első olyan országgá válva, amely alkotmányában specifikusan és konkrétan nevesítette az abortuszhoz való jogot. Erre reagálva az Európai Parlament 2024. április 11-én állásfoglalásában kimondta, hogy az abortuszhoz való jog alapjog, szükséges az abortusz teljes mértékű dekriminalizálása, mindezek mellett pedig elérhetővé kell tenni mindenki számára a szexuális és párkapcsolati oktatást.

Az abortusz kérdése a társadalmi szerepekről is szól, nem csupán csak a nőkről. A jogalkotó, tisztába van a sokszor sztereotip nemi szerepekkel és elvárja, hogy a gyereket a nők neveljék fel. Az anya szerep vállalása az idők során nyomásként helyeződött a nőkre, elvárták tőlük, hogy szüljenek és a gyermeket fel is neveljék, a személyes és szakmai érdekeiket pedig rendeljék alá a családnak. Azok számára, akik nem feltétlenül csak anyaként szeretnék életüket leélni a fogamzásgátlás és az abortusz egy „segítő eszköz”. Barnett Irigary francia filozófus szerint ez a két „eszköz” teszi lehetővé a nők számára, hogy nőként lehessenek konceptualizálva és ne pedig kizárólag anyaként, lehetőséget ad a nőknek, hogy társadalmi státuszukon változtassanak.¹

¹ Szabó A. Ferenc (1999): Az abortuszkérdés és a magyar társadalom századunkban. Magyar Napló Kiadó, Budapest, p. 15.

Azonban az abortusz kapcsán mindenki csak a nőkről és a gyerekekről beszél, de mellettük van még két másik fontos aktor is: az apa és az orvos. Célom, hogy az ő szemszögükből is megvizsgáljam az abortuszkérdést. Korlátozhatja-e egy nő abortuszhoz való jogát egy orvos lelkiismeret szabadságához való joga? Vagy fordított esetben, az orvosok vonatkozásában a terhességmegszakítás mennyiben korlátozza/érinti a lelkiismeret szabadságához való jogukat? Mennyire van joga az apának beleszólni a terhességmegszakításba?

2. Módszertan

Kutatásomban először a két legfontosabb szereplő jogait vizsgáltam, azaz az anya önrendelkezési jogát és a magzat kapcsán az állami intézményi védelem kötelességét. Dolgozatom ezen részéhez széleskörű hazai és nemzetközi források álltak rendelkezésemre. Ilyen például az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, az Európai Unió Alapjogi Chartája, ez a két jog azonban az országok alaptörvényeiben is megtalálható. Ebből fakadóan a nemzetközi kitekintés után szűkítettem a kutatási területemet egy bizonyos kisebb régióra Európán belül, a V4-ekre. Ezen a régión belül, pedig a magyarországi szabályozás történetét vizsgáltam. Kutatásom ezen teoretikus részéhez, annak érdekében, hogy a dolgozat elméleti része kellően megalapozott legyen, a fentebb említett jogszabályokon túl jelentős mennyiségű szakirodalmat is feldolgoztam.

Dolgozatom empirikus részét nyelvi és terjedelmi korlátok miatt Magyarországon végeztem. Az anya és az intézményvédelmi kötelesség vizsgálata után fontosnak tartottam továbbá az orvos lelkiismeret szabadságához való jogát, és annak ütközését a nő abortuszhoz való jogával, vizsgálni. Hiszen az orvosok számára is nagy erkölcsi dilemma lehet a művi terhességmegszakítás elvégzése. Annak érdekében, hogy átfogóbb és világosabb képet kapjak strukturált mélyinterjút készítettem két szülész-nőgyógyással. Azért tartottam a legjobb módszernek erre a strukturált mélyinterjút, mivel ezen adatgyűjtési forma segítségével az adatközlő komplex személyiségétől, identitáskonstrukcióitól eltekintve, szerettem volna az interjúalanyok azon véleményére, tudására koncentrálni melyet a művi terhességmegszakítással kapcsolatban tudhatok meg tőlük. Az interjú kérdéseivel, melyek a függelékben olvashatók, próbáltam pontosan lehatárolt részproblémákra koncentrálni, bár fellelhetőek benne szubjektívebb kérdések is, de véleményem szerint ezen témát nem lehet teljes mértékben objektíven lehatárolni. *„Az interjú - noha szubjektív válaszokból épül fel - nem a szubjektum társadalmi beágyazottságának feltárására irányul, hanem a „külső” társadalmiasultság közelebbi megismerésére. A strukturált mélyinterjú során meg akarunk valamit tudni az*

emberektől, s nem az emberekről.”² Az interjú külső strukturálásával szerettem volna egy vezérfonalat adni az adatgyűjtés folyamatának, amivel próbáltam a perszónális reprezentáció lehetőségeit és az interperszónális reprezentáció dinamikájából fakadó nehézségeket kizárni. Továbbá a kérdéssortól az adatok pontosabb összehasonlítása érdekében sem térhettem el.³

Végezetül az apa szempontjából is megvizsgáltam a terhességmegszakítás kérdéskörét. Van-e egyáltalán az apának bármilyen joga beleszólni az abortuszkérdésbe? Hiszen egyik szabályozó sem emeli ki az apa szerepét. Annak érdekében, hogy megtudjam a férfiak hogyan is gondolkoznak az abortusztól és az ahhoz fűződő fogalmakról, szabályozásokról, készítettem egy Google űrlap alapú kérdőívet. Az űrlap kitöltőinek 17 darab kérdésre kellett válaszolniuk, mely kérdések megtalálhatók a függelékben. Ezen kérdések között 3 darab nyitott kérdés volt, tehát a válaszadónak kellett megfogalmaznia mondatokba szedve saját véleményét, illetve demográfiai kérdéseket is tartalmazott a kérdőív⁴

Ezen módszerek segítségével választ szerettem volna kapni arra, hogyan is látja ezt a problémát a másik oldal. Miként élik meg a férfiak és az orvosok az abortuszt és mi a véleményük róla. Etikai megfontolások következtében a strukturált mélyinterjú önkéntes alanyainak anonimitást biztosítottam. Ugyanezen ok kapcsán a kérdőív kitöltése önkéntes, anonim volt. A kitöltés pusztán tudományos kutatási célt szolgált, az adatokat összesítve elemeztem.

3. Abortusz, mint alapjog

Az Európai Parlament 2024. április 11-én állásfoglalásában kimondta, hogy az abortuszhoz való jog alapjog, szükséges az abortusz teljes mértékű dekriminalizálása, mindezek mellett pedig elérhetővé kell tenni mindenki számára a szexuális és párkapcsolati oktatást.⁵ Továbbá, állásfoglalásában szorgalmazza, az abortuszhoz való jog beépítését az Alapjogi Chartába, amely harmadik cikkelyének módosítása az alábbi lenne: *„Mindenkinek joga van a testi autonómiához, valamint ahhoz, hogy szabadon, tájékozottan, teljeskörűen és egyetemesen hozzáférjen a szexuális és reprodukatív egészséghez és jogokhoz, valamint az összes kapcsolódó*

² Csépanyi Zsolt (2009): Módszertani alapvetések: Amélyinterjútól a "világot megtapasztaló létig". Az Eszterházy Károly Főiskola tudományos közleményei (Új sorozat 36. köt.). Tanulmányok médiatudományok köréből. pp. 77-86.

³ Csépanyi Zsolt (2009): Módszertani alapvetések: Amélyinterjútól a "világot megtapasztaló létig". Az Eszterházy Károly Főiskola tudományos közleményei (Új sorozat 36. köt.). Tanulmányok médiatudományok köréből. pp. 77-86.

⁴ Earl Babbie (1996): A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó, Budapest, pp. 274-314.

⁵ Urfi Péter (2024): Az Európai Parlament kimondta, hogy az abortusz alapjog. Letölthető a 444.hu hivatalos oldaláról: <https://444.hu/2024/04/11/az-europai-parlament-kimondta-hogy-az-abortionusz-alapjog> (utolsó elérés ideje: 2024. 11. 14.)

egészségügyi szolgáltatáshoz megkülönböztetés nélkül, beleértve a biztonságos és legális abortuszhoz való hozzáférést is”.⁶ Az állásfoglalást 336 igen szavazattal, 163 nemmel és 39 tartózkodó szavazattal fogadták el.⁷

Az állásfoglalás mindezek mellett felszólítja Máltát és Lengyelországot, hogy helyezték hatályon kívül az abortuszt korlátozó és tiltó törvényeket és egyéb intézkedéseket az országukban. A szöveg továbbá arról is említést tesz, miszerint a gyógyszeres abortusz Magyarországon és Szlovákiában nem legális, valamint, arról is megemlékezik, hogy Magyarországon 2022 szeptemberében elfogadták a „szívhang” rendeletet, melynek értelmében az abortuszt kérelmező nőknek, kötelező a magzat szívhangját meghallgatni és csak ezután végeztethetik el a beavatkozást.⁸

Azonban, ahogyan az Európai Parlament közleménye is írja, az egészségügyi ellátás, mint a szexuális és reprodukív egészségügy is, nemzeti hatáskörbe tartozik, ennek következtében a tagállamok egyhangú hozzájárulására (azaz mind a 27 Európai Unió tagállam igen szavazatára) van szükség az EU Alapjogi Chartájának az abortuszra való kiterjesztés érdekében történő módosításhoz.⁹ Azonban ez az egyhangúság kevésbé valószínű, emiatt csekély az esély arra, hogy a „biztonságos és legális abortuszhoz” való jog bekerüljön a jogilag kötelező erejű Charta szövegébe.¹⁰

Kérdésként merülhet fel, hogy: miért is kerülhetett sor az Európai Parlamenti szavazásra, mi is volt ennek az előzménye? A francia parlament kongresszusa 2024. március 4-én megszavazta a terhesség önkéntes megszakításának szabadságáról szóló alkotmányos törvénytervezetet, ezáltal talán az első olyan országgá válva a világon, mely alkotmányba foglalta a terhességszakításhoz való jog védelmét. Fontosnak tartom a talán szót, hiszen itt ki kell

⁶ Európai Parlament (2024): Az abortuszhoz való jog beillesztése az EU Alapjogi Chartájába. Letölthető az Európai Parlament hivatalos oldaláról: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2024-0286_HU.html (utolsó elérési ideje: 2024. 11. 14.)

⁷ Európai Parlament (2024): A nőknek kell rendelkezniük szexuális és reprodukív jogaik felett. Letölthető az Európai Parlament hivatalos oldaláról: <https://www.europarl.europa.eu/news/hu/press-room/20240408IPR20314/ep-a-noknek-kell-rendelkezniuk-szexualis-es-reproduktiv-jogaik-felett> (utolsó elérési ideje: 2024. 11. 14.)

⁸ Európai Parlament (2024): A nőknek kell rendelkezniük szexuális és reprodukív jogaik felett. Letölthető az Európai Parlament hivatalos oldaláról: <https://www.europarl.europa.eu/news/hu/press-room/20240408IPR20314/ep-a-noknek-kell-rendelkezniuk-szexualis-es-reproduktiv-jogaik-felett> (utolsó elérési ideje: 2024. 11. 14.)

⁹ Európai Parlament (2024): A nőknek kell rendelkezniük szexuális és reprodukív jogaik felett. Letölthető az Európai Parlament hivatalos oldaláról: <https://www.europarl.europa.eu/news/hu/press-room/20240408IPR20314/ep-a-noknek-kell-rendelkezniuk-szexualis-es-reproduktiv-jogaik-felett> (utolsó elérési ideje: 2024. 11. 14.)

¹⁰ Euronews (2024): Az abortusz legyen alapjog, szorgalmazza az Európai Parlament. Letölthető az euronews hivatalos oldaláról: <https://hu.euronews.com/egeszseg/2024/04/11/az-abortion- legyen-alapjog-szorgalmazza-az-europai-parlament> (utolsó elérési ideje: 2024. 11. 14.)

emelni, a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság Alkotmányának 191. cikkét, mely egyes álláspontok szerint már 1974-ben tartalmazott utalást az abortusz szabadságára: „A gyermekvállalásról való szabad döntés emberi jog. Ez a jog csak egészségügyi okokból korlátozható.”¹¹ Azonban az biztosan kijelenthető, hogy a Francia Köztársaság lett a világ első országa, amely alkotmányában specifikusan és konkrétan nevesítette az abortuszhoz való jogot. Az alkotmány 34. cikkében ez a megszövegezés található: „[t]örvény határozza meg azokat a feltételeket, amelyek mellett a nő számára garantált a terhesség önkéntes megszakításának szabadsága.”¹²

Franciaország köztársasági elnöke Emmanuel Macron kijelentette, szorgalmazni fogja, hogy az abortusz bekerüljön az uniós Chartába, közösségi oldalán, pedig „*Francia büszkeség, egyetemes üzenet.*” címszóval jellemezte az eseményeket. Azonban mindezen intézkedések előzménye 2023. március 8-ra vezethető vissza. Ugyanis a nemzetközi nőnap alkalmából tett ígéretet Macron, hogy alkotmányba foglalja a terhességszakításhoz való jog védelmét.¹³

A következőkben kutatásomat, a területi korlátokra tekintettel, a visegrádi négyekre korlátoztam, azon belül is részletesebben foglalkoztam a terhességszakítás hazai szabályozásával.

4. V4 országok

A Visegrádi négyek vizsgálatát azért tartom fontosnak, mivel ezen országok az Európai Unión belül is egy külön tömböt alkotnak. Ezen közép-európai tagállamokat összeköti a kultúra és a történelem, azonban mégis teljesen máshogy vélekednek egy-egy témáról, ilyen például az abortuszhoz való jog is. Továbbá Franciaország mellett, azért is elengedhetetlen a visegrádi országok szabályozásának vizsgálata, mivel jelentősen ellentétben állnak a francia megengedő szabályozással. A V4 országokban az elmúlt 4-5 év során az abortusz lehetőségeinek szigorítása tapasztalható, ezáltal ezen országok szabályozásai kifejezetten aktuálisnak mondhatók.

¹¹ Tanja Ignjatovic (2024): Yugoslavia Pioneered Abortion Rights in Constitution Long Before France. Letölthető a BalkanInsight hivatalos oldaláról: <https://balkaninsight.com/2024/03/08/yugoslavia-pioneered-abortion-rights-in-constitution-long-before-france/> (utolsó elérés ideje: 2024. 11. 14.)

¹² Csehes András (2024): Francia büszkeség, egyetemes üzenet, avagy az ördög biztos ugrál örömeiben? - Az abortuszhoz való jog rögzítése Franciaország alkotmányában. Letölthető a Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézetének hivatalos oldaláról: <https://jog.tk.hu/blog/2024/03/francia-buszkeseg-egyetemes-uzenet> (utolsó elérés ideje: 2024. 11. 14.)

¹³ Csehes András (2024): Francia büszkeség, egyetemes üzenet, avagy az ördög biztos ugrál örömeiben? - Az abortuszhoz való jog rögzítése Franciaország alkotmányában. Letölthető a Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézetének hivatalos oldaláról: <https://jog.tk.hu/blog/2024/03/francia-buszkeseg-egyetemes-uzenet> (utolsó elérés ideje: 2024. 11. 14.)

Fontosnak tartom kiemelni, ahogyan a kutatásom további részeiben majd olvasható is lesz, ezen országok közül egyedül Csehország helyezte előtérbe a nő/ az anya jogait. Magyarországon, Lengyelországban és Szlovákiában a jelenleg hatályos szabályozások a magzatot/ a gyermeket helyezték előtérbe. Továbbá az apát egyik szabályozás sem említi.

4.1. Magyarország

A születések arányának csökkenése a nagy gazdasági válság hatására jelentősen felgyorsult. Magyarországon az 1956-os forradalom leverését követő társadalmi válság időszakában megdöbbentő mértékben romlottak a magyar lakosság népesedési mutatói. Ebben a korszakban csak annyi gyermeket hoztak a világra, amely a befelé forduló család intimitását kielégítette, hiszen nem látták biztosítottak gyermekeik sorsát. Mindennek következtében vált a magyar társadalom az „egy-két gyermek” -rendszer elfogadjává. (Az egykezés tehát, már jóval a rendszerváltás előtt megjelent.)¹⁴

Magyarországon az 1878. évi törvény 285-286. cikkelye alapján tiltották és büntették az abortuszt. A törvény ellen a Szociáldemokrata Párt indított harcot. Törvényjavaslatokkal álltak elő, melyek egészségkárosodás, szociális ok és eugenikai szempontok esetében javasolták a terhességmegszakítás engedélyezését. Az 1930-as években az egyik legkiemelkedőbb alak Totis Béla nőgyógyász volt, aki neomalthusiánus nézeteket vallott. Bírálta az abortuszt tiltó törvényt és felismerte egészségügyi és társadalmi hátterét. Nőgyógyászként jól látta a problémákat. Felismerte, hogy a törvény tilalma készteti az anyákat olyan megoldások keresésére, amelyek alkalmazásával akár életüket is veszthetik vagy súlyos betegek lesznek.¹⁵

*„A lélek szempontjából pedig a magzatelhajtás a leghalálosabban szomorú dolog a világon. Mert asszony számára nincs szomorúbb, mint lemondani a gyerekekről, minden gyerekekről, és ha mégis megteszi, ha vállalja a test nyomorúságát és a lélek szörnyű bánatát, akkor — higgyék el nekem — irtózatosan komoly oka van rá. Olyan irtózatosan komoly és olyan mély oka, hogy azt a nagytudományú orvos és jogász urak szociális vagy egyéb indikációk címén aligha tudják kitapogatni.”*¹⁶

¹⁴ Sebestyén Andrea (2018): Az abortuszról és a jogi feminizmusról- az „abortusz-tanácsadás” és az „abortuszturizmus” esete Magyarországon. In: Állam-és jogtudomány, LIX. évfolyam, 1. szám, p. 99.

¹⁵ Szabó A. Ferenc (1999): Az abortuszkérdés és a magyar társadalom századunkban. Magyar Napló Kiadó, Budapest, pp. 15-16.

¹⁶ Dr. Totis Béla (1932): Születésszabályozás. Magyarországi Szociáldemokrata Párt Orvostagjai Szervezet, Budapest, p. 120.

Az első repedés 1945. február 14-én keletkezett a magyar törvényi szabályozáson, amikor is kimondták, hogy a terhesség korai megszakítása engedélyezhető, tekintettel a kétségbeejtő élelmezési és népegészségügyi helyzetre. Ekkor az abortuszok elvégzését 1945 június végéig engedélyezték. A terhességmegszakítás átmeneti szabályozására vonatkozó rendelettervezet 1946 májusában készült el. Kimondta, hogy a büntető törvénykönyv 285. szakaszának¹⁷ alkalmazására nem kerül sor, ha a terhesség vagy a szülés a nő életét és egészségét veszélyezteti. A rendelet biztosította volna a megfelelő körülményeket az abortusz elvégzéséhez, létrehozta volna az abortusz-bizottságot és gondoskodott volna a műtét díjmentességéről, azonban tiltotta volna a 12. hét utáni terhességmegszakítást. Mindezek ellenére a koalíciós egyetértés híján nem került sor a rendelet kibocsátására.¹⁸

A következő szigorítás Rákosi idején következett be, aki személyesen döntött először csak az abortusz szigorításáról, később betiltásáról. Kötelező terhességbejelentést vezetett be, mely természetesen népegészségügyi célokat is szolgált, de tulajdonképpen a magzatelhajtások számának csökkentésére irányult. 1949-ben az Országos Közegészségügyi Tanácsban kezdeményezték a fogamzásgátló eszközök forgalmazásának korlátozását. Annak érdekében, hogy a munkát vállaló nők ne vonakodjanak, vagy rettenjenek vissza a gyermekvállalástól 1951-ben fejleszteni kezdték a bölcsődei hálózatot, azonban a gyermekintézmények nem töltötték be a nekik szánt funkciókat, ezért komolyabb lépésekre volt szükség. Az Egészségügyi Minisztérium megindította az abortusz elleni küzdelmet: előírták az abortuszellenes előadások tartását a kórházakban, gyárakban és a lakóterületeken. Több propaganda szórólap is készült, amelyekben a tiltott terhességmegszakítás kínjait hangsúlyozták, de a terhesség megelőzéséről és a védekezésről egy szó sem esett bennük. Később, a fogamzásgátlás tiltásával szülésre kényszerítették a nőket. Ez a tilalom azonban pont az ellenkezőjét érte el, mint ami az eredeti célja volt. A népesség gyarapodását ugyan néhány évre el tudta érni, de az 1956 utáni években ennek a növekedésnek a negatív képe jelent meg. A Minisztertanács 1956-ban meghozott határozatának (1047/1956 (VI.3.)) első pontja kimondta az abortusz-bizottság felállítását, de abban az esetben is lehetővé tette a műtét elvégzését, ha a bizottság azt nem javasolta (ebben

¹⁷ „A teherben lévő nő, aki méhmagzatát szándékosan elhajtja, megöli, vagy azt más által eszközölteti, ha házasságon kívül esett teherbe: két évig terjedő börtönnel, ellenkező esetben pedig három évig terjedő börtönnel büntetendő. Ugyanazon büntetés éri azt, aki a büntetett teherben lévő nő beleegyezésével követi el, ha pedig azt nyereségvágyból tette: öt évig terjedő börtönnel büntetendő”

¹⁸Szabó A. Ferenc (1999): Az abortuszkérdés és a magyar társadalom századunkban. Magyar Napló Kiadó, Budapest, pp. 22-24.

az esetben előírta a megfelelő körülményeket, ki kellett fizetni a műtétet). A második pontja a megfelelő fogamzásgátló készítmények gyártását és alacsony áron való forgalmazását írta elő.¹⁹

Az 1981-től beszélhetünk a népességfogyási tendencia kezdetéről. A harmadik vita ebben a témakörben 1988-ban bontakozott ki. Nem csak egyházi körben, hanem a polgári rétegekben is egyre több ember gondolta úgy, hogy az abortuszkérdésben változtatásra volna szükség. Grósz Károly 1988 márciusában fogadta a magyarországi egyházak vezetőit. A találkozás során, a kiemelkedőbb politikai témákon túl szóba kerültek a népesedési kérdések és az abortusz tárgyköre is. Ugyanezen év március 17-én Kovács Lászlóné országgyűlési képviselő interpellációt intézett Csehák Judithoz az abortuszbizottságok működése tárgyában. Véleménye szerint ezeknek a bizottságoknak a működése formálissá vált, megalázó és sérti a nők személyiségi jogait. A szegedi tanácskozás hatására 1988. október 20-án a kormány elfogadta az ígért új rendelkezést az abortuszról, amely eltörölte az abortuszbizottságot, helyére Család- és Nővédelmi Tanácsadó szolgálatot létesített.²⁰

Több vita és véleményformálás után bevezették a magzati élet védelméről szóló 1992. évi LXXIX. törvényt, melyben a női érdekek és női szempontok nem jelentek meg. Ilonszki Gabriella és Vajda Adrienn 2018-as tanulmányukban, Magyarország Alaptörvényének II. cikkét (2011) és az abortusz törvény módosítását (1999-2000) vizsgálták. A közös tanulmányukban leírt gondolatmenetük alapján szeretnék eljutni a napjainkban hozott 2022-es belügyminisztériumi rendelethez, melyet az abortusszal kapcsolatosan hoztak. Ezt a két esetet tartom a mostani rendelet és a nők önrendelkezési jogának korlátozásához vezető út kezdőpontjának, mely leírja a magyar képviselők és pártok hozzáállását az abortuszhoz. Mindezen információk tudatában, már nem is lehet meglepőnek találni a 2022-es „szívhang” rendeletet sem.

Miként az korábban is említésre került, az 1992. évi LXXIX. törvényben a női érdekek és női szempontok nem jelentek meg. A törvény válsághelyzetben tette lehetővé az abortuszt, de ezt a válsághelyzetet nem definiálta, ebből következik a törvény ellentmondásossága is. Az alkotmánybíróság 1998-ban megállapította, hogy a súlyos válsághelyzet definiálása csak törvényben lehetséges. 2000. június 30-i hatállyal megsemmisítette a súlyos válsághelyzetre vonatkozó bekezdést és két lehetséges megoldást javasolt: i) a súlyos világhelyzet eseteinek

¹⁹ Szabó A. Ferenc (1999): Az abortuszkérdés és a magyar társadalom századunkban. Magyar Napló Kiadó, Budapest, pp. 25-37.

²⁰ Szabó A. Ferenc (1999): Az abortuszkérdés és a magyar társadalom századunkban. Magyar Napló Kiadó, Budapest, pp. 48-50.

példálózó felsorolását vagy ii) egy támogató tanácsadó szolgáltatás bevezetését. A három SZDSZ-es képviselő általi egymást követő, 1999-ben benyújtott törvényjavaslatok, mind egy tanácsadó szolgálat létrehozását szorgalmazták. A tanácsadó szolgálat biztosította volna a nők önrendelkezési jogát is. Az Országgyűlés azonban nem tárgyalta az indítványokat. A Miniszterelnöki Hivatal 2000 elején megbízta a TÁRKI-t, hogy készítsen egy reprezentatív felmérést, mely a társadalom véleményét mutatja a terhességmegszakítás jogi szabályozásáról. A felmérés alapján a társadalom hozzávetőlegesen 82 százaléka megengedő álláspontot képviselt, 54,3 százaléka szerint el kellene fogadni az anya súlyos válsághelyzetre való hivatkozását, de több segítséget is kellene nyújtani neki. 87 százalék pedig nem értett egyet az abortusz betiltásával a születésszám növelés érdekében. A kormány 2000-ben nyújtotta be saját módosító javaslatát, melyben a tanácsadó szolgálat felállítását szorgalmazta és 2 tanácsadáson való kötelező részvételt írtak elő. A tényleges parlamenti vita (2000. március 21. és április 12. között) azonban arról szólt, hogy egyáltalán elfogadható-e az abortusz, továbbá, hogy mikor kezdődik az ember jogalanyisága. A témában három fő álláspont alakult ki: (1) a MIÉP és az MDF abortuszellenes álláspontja, (2) az FKGO és a Fidesz képviselőinek egy része elutasította az abortuszt, de nem a tiltásában látta a megoldást, (3) az MSZP és az SZDSZ a megelőzés fontosságát hangsúlyozták. A vita egészét a férfi felszólalások dominálták. A vitában elhangzott érvek a nők önrendelkezési jogát csak másodlagosan érintették, az élethez való jog érve volt a domináns.²¹ A kormány azonban nem konzultált a nőket képviselő szervezetekkel, ami véleményem szerint egy súlyos hiba volt, hiszen ezen civilek kezében vannak olyan információk, amelyek elengedhetetlenek a kérdéskör teljes átlátásához. Azonban az Egészségügyi Minisztérium tárgyalta az egyházakkal, amelyek tiltakoztak az abortusz ellen.²² Ez a lépés egyre közelebb vezetett ahhoz, hogy a nők jogait mindinkább figyelmen kívül hagyják. Az is egyértelmű volt, hogy az egyházak az abortusz tilalmát szorgalmazzák, ez viszont azért nem lehetne mérvadó, mert viszonylag sok nem vallásos nőt is érint a probléma. Azt is fontos megemlíteni, hogy Magyarország szekuláris állam, ez pedig nem az egyházat érintő kérdés, így a konzultáció hasznossága megkérdőjelezhető. A Fiatal Baloldal ifjúsági szervezetének női munkacsoportja petíciót nyújtott be a törvénymódosítás ellen, melyben a nők

²¹ Erkel Tibor (MIÉP): A magzati élet védelméről szóló 1992. évi LXXIX. törvény módosításáról (felszólalás). Elérhető a parlament.hu hivatalos oldalán. (utolsó elérés ideje 2023. 09. 23.), Dr. Hegedűs Mihály (FKGP): A magzati élet védelméről szóló 1992. évi LXXIX. törvény módosításáról (felszólalás). Elérhető a parlament.hu hivatalos oldalán. (utolsó elérés ideje 2023. 09. 23.), Dr. Schvarz Tibor (MSZP): A magzati élet védelméről szóló 1992. évi LXXIX. törvény módosításáról (felszólalás). Elérhető a parlament.hu hivatalos oldalán. (utolsó elérés ideje 2023. 09. 23.)

²² Ilonszki Gabriella-Vajda Adrienn (2018): *A képviselőlet újrafogalmazása és alkalmazása a női képviselőre. Az abortuszkérdés (2000, 2011)*. In: Politikatudományi Szemle, 27. évfolyam, 1. szám, pp. 17-40.

önrendelkezési jogának megsértésére hivatkoztak, de sem ez, sem a többi tiltakozás sem kapott különösebb figyelmet a parlamentben. Egyedül a média foglalkozott komolyabban a kérdéssel.²³

2010-ben az új alkotmány előkészítésével foglalkozó eseti bizottság állt fel, melynek II. munkacsoportja foglalkozott az Alaptörvény II. cikkével. A bizottság munkáját segítő társadalmi szervezetek között egyetlen női szervezet sem volt. A II. munkacsoport tagjainak többsége a magzati élet védelmét és a kormány ezzel kapcsolatos kötelezettségeit hangsúlyozta, még az MSZP ugyan egyetértett az emberi élethez és méltósághoz való jog védelmével, de nem tekintette a magzatot jogalanynak. A 2010-es CCS²⁴ kérdőíves felmérés eredményei alapján az MSZP és az LMP egyetértett azzal az állítással, hogy a nők szabadon dönthessenek az abortuszról, a Jobbik és a KDNP azonban ezt elutasította, a Fideszt pedig a megosztottság jellemezte. A Fidesz egyik vezető politikusa azt is kijelentette, hogy a magzat élethez és emberi méltósághoz való jogának biztosítása az abortusz tilalmát vonná maga után. Az új alkotmányról szóló általános vitában a 248 felszólaló közül csak 20-an érintették az Alaptörvény II. cikkét. A Fidesz pragmatikus álláspontot, a KDNP szigorú abortuszellenes álláspontot képviselt. Egy jobbikos képviselő, pedig a hatályos abortusztörvényt teljesen elfogadhatatlannak és liberálisnak nyilvánította. A baloldali pártok nem vettek részt az alkotmányozási folyamatban. Az MSZP Nőtagozata nyilvánvalóvá tette véleményét, hogy szerintük az új alkotmány súlyosan sérti a nők önrendelkezéshez való jogát. Lendvai Ildikó hangsúlyozta, hogy az Alaptörvény II. cikke miatt a hatályos abortusztörvény alkotmányellenessé válhat, a cikk pedig az emberek magánéletébe és döntéseibe való súlyos beavatkozásnak tekinthető. Az Amnesty International civilszervezet szerint a magzat életének védelme nem áthatja alá a nők jogait. A KDNP nyilatkozatban kijelentette, hogy a párt már a fogantatástól kezdve védené a magzat életét, szerintük abortusz esetén a nő nem a saját létéről dönt, hanem máséról. Fontos megemlíteni az abortuszellenes kampányt is, mely egy büntudat keltő kampány volt, amit EU-s támogatásokból finanszíroztak. Viviane Reding az EU alapjogi biztosa azonban felszólította a magyar kormányt a plakátok visszavonására. A Velencei Bizottság aggályosnak találta a magzati élet teljes védelmét, és hangsúlyozta, hogy a cikk az abortusz betiltásához is vezethet, mely ellentétes az uniós normákkal, egyezményekkel.²⁵

²³ Ilonszki Gabriella-Vajda Adrienn (2018): *A képviselő újrafogalmazása és alkalmazása a női képviselőre. Az abortuszkérdés (2000, 2011)*. In: Politikatudományi Szemle, 27. évfolyam, 1. szám, pp. 17-40.

²⁴ Comparative Candidate Survey

²⁵ Ilonszki Gabriella-Vajda Adrienn (2018): *A képviselő újrafogalmazása és alkalmazása a női képviselőre. Az abortuszkérdés (2000, 2011)*. In: Politikatudományi Szemle, 27. évfolyam, 1. szám, pp. 17-40.

Ilonszki Gabriella és Vajda Adrienn kutatásai alapján megállapítható, hogy a női érdekek iránti kisebb érzékenység a pártszempontoktól függetlenül várható. A viták során pedig a gendersemleges és az antifeminista érvelések kerültek túlsúlyba. Mindez továbbá felveti azt a kérdést is, hogy hogyan képviselhetné a nők jogait egy alapvetően antifeminista beállítottságú képviselő. A parlamenten kívüli tényezőknek, pedig nincs hatása a parlamenti folyamatokra.²⁶

Mindezek tudatában nem lehet meglepő a 29/2022. (IX. 12.) BM rendelet. Fontosnak tartom azonban hangsúlyozni, hogy ez a döntés miniszteri rendeletben született meg, azaz országgyűlési vita nélkül.

4.1.1. A 2022-es szívhang rendelet alaptörvénybe való ütközése, a nők jogainak korlátozása

A módosításban az áll, hogy a terhesség megszakításához egy úgynevezett kéri lapon igazolni kell, hogy a terhesség megszakítást végző orvos „(...) az állapotos nő számára az egészségügyi szolgáltató a magzati életfunkciók működésére utaló tényezőt egyértelműen azonosítható módon bemutatta.”²⁷ Mindez ahhoz vezet, hogy a terhességmegszakítás nem végezhető el anélkül, hogy a nő ne hallotta volna a magzat szívhangját.²⁸

A rendelet lehetséges alkotmányellenessége az Alaptörvény I. cikk harmadik bekezdésében áll, mely kimondja, hogy „Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg”²⁹. Azonban a rendelet az állapotos nő önrendelkezési jogának lényeges részét érinti, de ezt csak egy törvény szabályozhatná. Az állapotos nőt a magzat szívhangja befolyásolhatja, ösztönözheti őt a gyermek megtartására, ezáltal csökkentve a terhességmegszakítások számát. Ez nagy súlyú egyéni döntést befolyásoló rendelkezés, de mégsem tekinthető technikai jellegű szabálynak. Véleményem szerint azonban ez teljesen etikátlan. A rendelet azt vonja magával, hogy a terhességmegszakítás tulajdonképpen a terhesség 6-7. hetét megelőzően nem hajtható végre, ugyanis a magzat szívhangja csak ebben az időintervallumban válik érzékelhetővé. Mindezekből az következik, hogy a rendelet a

²⁶ Ilonszki Gabriella-Vajda Adrienn (2018): *A képviselő újrafogalmazása és alkalmazása a női képviseletre. Az abortuszkérdés (2000, 2011)*. In: Politikatudományi Szemle, 27. évfolyam, 1. szám, pp. 17-40.

²⁷ A belügyminiszter 29/2022. (IX.12.) BM rendelete a magzati élet védelméről szóló 1992. évi LXXIX. törvény végrehajtásáról szóló 32/1992. (XII.23.) NM rendelet módosításáról. In: Magyar Közlöny, 2022. évfolyam, 147. szám, pp. 6102-6103. Letölthető: Magyar Közlöny hivatalos elektronikus oldala: <https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/82ee8709b7c3f6fba3d8644ef9e6eaf35056edde/megtekintes> (utolsó elérési ideje: 2023. 05. 07.)

²⁸ Szabó Patrik (2022): Gyorselemzés az „abortusz-rendelet” alkotmányosságáról. Letölthető az arsboni.hu oldaláról: <https://arsboni.hu/gyorselemzes-az-abortusz-rendelet-alkotmanyossagarol/> (Elérési ideje: 2023. 05. 07.)

²⁹ Magyarország Alaptörvénye (2011): I. cikk (3) bekezdés. Letölthető: net.jogtar.hu oldaláról: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv> (Elérési ideje: 2023. 05. 07.)

terhességmegszakítására vonatkozó szabályt rögzít, ami azonban az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerint csak törvényben lenne lehetséges. Emiatt a rendelet formálisan alaptörvény-ellenes. A rendelet és az 1992. évi LXXIX. törvény között normaütközés fedezhető fel. A törvény azt mondja ki, hogy a terhesség a 12. hétig szakítható meg, de nem rögzít semmilyen szabályt a terhességmegszakítás legkorábbi időpontjára vonatkozóan. Ezzel szemben a rendelet a terhességmegszakításra nyitva álló időintervallumot szűkíti. A rendelet a törvényben nem szereplő többletkövetelményt fogalmaz meg, ezért a két jogszabály között ellentmondás tapasztalható. Mindez azt mutatja, hogy a rendelet jogforrási hierarchiába ütközik. Jelentős aggályok merülnek fel a korlátozás szükségességét illetően, az enyhébb preventív eszközök alkalmazása célszerűbb lett volna, de mindezekre való tekintettel sem állapítható meg a 29/2022. (IX. 12.) BM rendelet alaptörvény-ellenessége az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján.³⁰

Van, aki megdöbbsen rajta és van, aki tiltakozik az új belügyminisztériumi rendelet ellen. Pusztai Erzsébet, aki 1998-2000-ig az Egészségügyi Minisztérium politikai államtitkáráként tevékenykedett, az abortusz viták kapcsán mindig azt hangsúlyozta, hogy mindenki csak a nőkről beszél. Csak a nők döntéséről, a nőknek hogyan kéne megfelelően viselkedniük ebben a rendkívüli helyzetben. De az apáról soha nem ejtenek egy szót sem, pedig neki is pontosan ugyanannyi felelőssége van abban, hogy a nem kívánt terhesség létrejött és általában ő az, aki utasítja az anyát, hogy vetesse el a gyermeket.³¹ A volt államtitkár nő így nyilatkozott a rendeletről kapcsolatban: *„Meg kell-e várni a szívhang megjelenését, ha a korai vizsgálatnál még csak a magzat jelenlétét lehet detektálni? Csak egyértelmű életfunkciókat mutató magzat esetén lehet megszakítást végezni? Ha nem fejlődik normálisan és nem jelennek meg az életfunkciók, akkor nem?”*³²

A Magyar Orvosi Kamara Közleményében kijelentette, hogy a szabályozás nem ellentétes a MOK érvényes etikai kódexével és annak alapelvével, mert orvosként céljuk minden emberi élet védelme. Azonban az abortuszt, a magzati élet védelmét, a női méltóságot és önrendelkezést fontos, összetett és bonyolult kérdésnek tekintik, ezért kifejezték

³⁰ Szabó Patrik (2022): Gyorselemzés az „abortusz-rendelet” alkotmányosságáról. Letölthető az arsoni.hu oldaláról: <https://arsboni.hu/gyorselemzes-az-abortionusz-rendelet-alkotmanyossagarol/> (Elérés ideje: 2023. 05. 07.)

³¹ Danó Anna (2022): A jogvédők tiltakoznak, a szülészek megdöbbsenek Pintér Sándor „reformján”. Letölthető: a nepszava.hu oldaláról: https://nepszava.hu/3169246_abortusz-szabalyozas-pinter-sandor-szuleszek-egeszsegugy-tasz (Elérés ideje: 2023. 05. 07.)

³² Pusztai Erzsébet

sajnálataikat az iránt, hogy az új szabály megjelenését társadalmi vita, szakmai egyeztetés nem előzte meg.³³

Több nővédő szervezet többek között a Patent Egyesület is elfogadhatatlannak tartja a rendeletbe foglaltakat.

Véleményem szerint az abortuszok számát csak a prevenció tudja csökkenteni, attól, hogy szabályozzák nem fognak vele semmi pozitív hatást elérni. A megelőzésre kellene fektetni a hangsúlyt, tájékoztatni a társadalmat a megfelelő fogamzásgátló módszerekről, erősíteni kell az emberek tudatosságát a megelőzéssel kapcsolatban.

4.1.2. A szívhangrendelet következményei

A 2022-es szívhangrendelet bevezetése óta nem csökkent, sőt némiképp növekedett a születésszabályozások száma a KSH adatai alapján.³⁴ A növekedés több megyében is elérte a 15 százalékot. Fontos azt is megemlíteni, hogy ezekben az adatokban a magánklinikákon elvégzett abortuszok nem jelennek meg. Sok nő inkább magánúton végezteti el az abortuszt, mert a bürokratikus rendszer lassúsága miatt a beavatkozásra csak a 12. hét után kerülhetne sor, amely nagyobb egészségügyi kockázatokkal járhat.

Magyarországon az abortusz elvégzése előtt több konzultáción is át kell mennie a nőknek. A családsegítő/védőnői konzultáción, a szakembertől függően, pedig megpróbálják őket befolyásolni. A tanácsadás helyszínén, magzatokról, boldog családokról, anyákról és gyermekeikről helyeznek ki képeket, melyekkel próbálják befolyásolni az abortuszra váró nőt. Az érintett nőket anyának szólítják, a magzatot babának nevezik, mellyel próbálnak lelkiileg hatni a várandós nőre, amellyel álláspontom szerint csak traumatizálják azokat, akik alapos megfontolást követően, de már kész döntéssel érkeznek a lelkiileg és testileg is gyötörő

³³ A Magyar Orvosi Kamara Országos Elnöksége (2022.): A MOK elnökségének közleménye 2022. 09. 14. Letölthető a mok.hu hivatalos oldaláról: https://mok.hu/hirek/mokhirek/a-mok-elnoksagenek-kozlemenye?fbclid=IwAR2_cIfPg5YcPHKrzHsfAV51Lk-7I3H9HeTAnGTvWjGAWJg00-zfMHZDWhE (utolsó elérés ideje: 2023. 09. 23.)

³⁴ Központi Statisztikai Hivatal (2023): A népmozgalom főbb adatai havonta. Letölthető a ksh.hu hivatalos oldaláról: https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0064.html (utolsó elérés ideje: 2023. 09. 23.)

beavatkozás küszöbére. Ezeken a tanácsadásokon viszont azt nem említik, hogy milyen örökbeadási lehetőségek vannak, ha mégis úgy dönt a nő, hogy nem veteti el a magzatot.³⁵

A rendelet az eddigi adatok szerint nem hozott megoldást a természetes szaporodás növelésére, véleményem szerint pedig még negatív hozadéka is lehet.³⁶ Amennyiben nem kapnak megfelelő és tárgyilagos tájékoztatást és nem biztosítják a nők számára a legális és biztonságos abortuszt, akkor több gyermek fog felnőni valódi család nélkül. A nevelőszülők nagy része alulképzett, egy 32 órás oktatással csak egy pszichésen érett, tapasztalt családanyát lehet tovább képezni, annak érdekében, hogy meg tudjon felelni az esetenként alacsonyabb mentális képességű, vagy pszichés zavarokkal küzdő gyermekek nevelési igényeinek. De léteznek olyan esetek is, amikor a gyermeket nem adják örökbe, de még a legközelebbi inkubátorig sem mennek el, hanem inkább „megszabadulnak” tőle.³⁷

4.2. Lengyelország

2020. október 22-én elfogadták Lengyelországban azt a döntést, mely alapján az abortuszt akkor sem engedélyezik, ha súlyos és visszafordíthatatlan magzati rendellenességek vagy a magzat gyógyíthatatlan betegségét állapítják meg. Ez a törvény azáltal, hogy veszélybe sodorja a nők életét, egyben meg is fosztja őket emberi jogaiktól (a szabadsághoz és a személyi sérthetlenséghez való jog, az egészségügyi ellátáshoz való jog, önrendelkezési jog). A nemek közötti egyenlőség és a nők emberi jogainak biztosítása érdekében, a reprodukciós szolgáltatásokhoz való hozzáférést biztosítani kellene a nők számára. Azonban Lengyelországban az abortusz tiltásával nem tartják tiszteletben a nők reprodukciós autonómiáját. Az Európai Unió tagállamait jogszabály kötelezi az alapvető emberi jogok fenntartására és védelmére. Felvetődik tehát a kérdés, hogy ha egy uniós államban az alapvető emberi jogok csorbát szenvednek az milyen uniós szankciókat vonhat maga után. Az Európai Parlament képviselői kiemelték azt is, hogy egyre több nőgyógyász lelkiismereti okokra hivatkozva utasítja vissza a fogamzásgátló gyógyszerek felírását és a nők megfelelő

³⁵ Rutai Lili (2023): Dozens of Hungarian women travel to Austria for abortions every week, amid tightening laws. Letölthető: az euronews.com hivatalos oldaláról: <https://www.euronews.com/my-europe/2023/08/16/dozens-of-hungarian-women-travel-to-austria-for-abortions-every-week-amid-tightening-laws> (utolsó elérési ideje: 2023. 09. 23.), Liptai Livia, Patakfalvi Dóra (2022): Komolyan azt gondolja bárki, hogy az abortusz a könnyebb út? Letölthető a telex.hu hivatalos oldaláról: <https://telex.hu/komplex/2022/07/26/komolyan-azt-gondolja-barki-hogy-az-abortusz-a-konnyebb-ut> (utolsó elérési ideje: 2023. 09. 23.)

³⁶ Világi Máté (2023): Fact-check: „Az abortuszok számának csökkenése a szívhangrendelet hatályba lépése után is folytatódott” Letölthető a telex.hu hivatalos oldaláról: <https://telex.hu/ellenorzo/2023/06/23/takacs-peter-allamtitkar-egeszsegugy-abortusz-statisztika-adatok> (utolsó elérési ideje: 2025. 01. 03.)

³⁷ Patent Egyesület (2023): Abortusz kisokos. Letölthető a Patent Egyesület hivatalos oldaláról: <https://patent.org.hu/dokumentumok/abortusz-kisokos.pdf> (utolsó elérési ideje: 2025. 01. 03.)

tájékoztatását Lengyelországban. Mindezek által egyre több nő kényszerül arra, hogy életveszélyes módszerekhez nyúljon, vagy külföldre utazzon, azért, hogy biztonságosan végeztethesse el az abortuszt.³⁸

Fontos továbbá azt is megjegyezni, hogy az ítéletet a Covid-19 járvány idején hozták meg, amikor is a korlátozások miatt, nem biztosítottak megfelelő lehetőséget a demokratikus vitára és a jogszerű eljárásra. Az Európai Parlament 2020. november 26-i állásfoglalásában, az abortuszhoz való jog, de facto betiltása miatt, sürgeti a lengyel parlamentet és hatóságokat, hogy tartózkodjanak a szexuális és reprodukív egészség és jogok korlátozására irányuló minden további kísérlettől és kifejezi mély aggodalmát a lengyel nők iránt.³⁹ Az Európai Parlament felszólította a lengyel kormányt, hogy minél gyorsabban és teljeskörűen biztosítsák a nők hozzáférését az abortuszzolgáltatásokhoz. A Parlament továbbá azt is elítélte, hogy a lengyelországi női jogvédők egyre ellenségesebb és erőszakosabb környezetben kénytelenek tevékenységeiket folytatni. *„Az állásfoglalásban leszögezik: abortusztól szóló ítélet újabb példája a jogállamiság rendszerszintű összeomlásának Lengyelországban, és annak, hogy a politika rátelepedett az igazságszolgáltatásra.”*⁴⁰

A majdnem teljes tilalom 2021-ben lépett életbe az országban. Ezen szabályozás alapján magzati rendellenesség esetén is tiltja a művi terhességmegszakítást, csak akkor engedélyezett a művelet, ha a magzat vérfertőzés vagy nemi erőszak következtében fogant vagy, ha a terhesség veszélyt jelent az anya életére.⁴¹ Ez a szabályozás jelentős ellenzést váltott ki a lengyel lakosság köreiben is, tüntetések zajlottak, továbbá súlyos következmények vont maga után. Mindezek ellenére 2024. júliusában a lengyel parlament mégis elutasította az abortuszzabályok enyhítésére irányuló baloldali törvényjavaslatot, mely kivette volna a

³⁸ Európai Parlament (2020): Az abortuszhoz való jog de facto lengyelországi betiltása nők életét sodorja veszélybe, mondja a Parlament. Letölthető az Európai Parlament hivatalos oldaláról: <https://www.europarl.europa.eu/news/hu/press-room/20201120IPR92132/ep-az-abortuszhoz-de-facto-lengyel-betiltasa-nok-eletet-sodorja-veszelybe>

³⁹ Európai Parlament (2020): Az Európai Parlament 2020. november 26-i állásfoglalása az abortuszhoz való jog de facto lengyelországi betiltásáról. Letölthető az Európai Parlament hivatalos oldaláról: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0336_HU.html (utolsó elérési ideje: 2023. 09. 23.)

⁴⁰ Európai Parlament (2021): Lengyelország: nem hallhatnak meg többet a szigorú abortuszzabályozások miatt. Elérhető az Európai Parlament hivatalos oldalán: <https://www.europarl.europa.eu/news/hu/press-room/20211108IPR16844/lengyelorszag-nem-hallhatnak-meg-tobbet-a-szigoru-abortuszzabalyok-miatt> (utolsó elérési ideje: 2023. 09. 23.)

⁴¹ Magyar Ádám (2023): Visszapattant az Emberi Jogok Európai Bíróságáról egy lengyel abortusztörvény elleni kereset. Letölthető az euronews hivatalos oldaláról: <https://hu.euronews.com/2023/06/08/visszapattant-az-emberi-jogok-europai-birosagarol-egy-lengyel-abortusztorveny-elleni-keres> (utolsó elérési ideje: 2025. 01. 03.)

szabályozásból a jogellenesen abortuszt végző orvos, vagy ennek érdekében agitáló orvos börtönbüntetését. Továbbá lehetővé tette volna a terhesség 12. hetéig a terhességmegszakítást.⁴²

4.3. Szlovákia

Szlovákiában a szigorításra vonatkozó tervezetet 2021 októberében Anna Záborská az OL' aNO konzervatív szárnyához tartozó Keresztény Unió képviselője terjesztette a parlament elé. A párt képviselői szerint, ez a szigorítás ösztönözné a nőket arra, hogy körültekintőbben döntsenek. A tervezet 48 óráról 96 órára hosszabbítaná a gondolkodási időt, ez azt jelenti, hogy a benyújtott kérvénytől számítva 4 napig nem lehetne elvégezni a műtétet, mindemellett a nőknek meg kellene indokolni a döntésüket. Továbbá, a tervezet tiltaná az abortusszal kapcsolatos információk közzétételét. A szakértők, orvosok és egészségügyi dolgozók, tiltakoztak a törvényjavaslat ellen, hiszen elfogadhatatlannak tartják, hogy megfosszák a nőket az időben történő beavatkozástól, ezzel esetlegesen veszélyeztetve a nő egészségét vagy akár életét. Ezenfelül ellenezték, hogy megfosszák a nőket a megfelelő tájékoztatástól. A tervezet legfőbb ellenzője Jana Bittó Cigánikóvá a parlament egészségügyi bizottságának elnöke volt, szerinte ez a törvénymódosítás csak a nők zsarolását és megfélemlítését szolgálná. A képviselőnő csak akkor értene egyet a módosítással, ha az pozitív irányba változtatna a törvényen, mint például az abortusztábléta használatának engedélyezése. A képviselők végül nem hagyták jóvá Anna Záborská képviselő javaslatát. A javaslat elfogadása mellett 67-en, ellen 38-an szavaztak és 28-an tartózkodtak.⁴³

Szlovákiában a 10. hétig lehet legálisan elvégezni a terhességmegszakítást. Az abortuszhoz való jog pedig egyre jobban veszélybe kerül. Az országon belüli katolikus lobbis 11 törvényjavaslatot nyújtott be 2 éven belül, annak érdekében, hogy korlátozzák az abortuszhoz való hozzáférést.⁴⁴

A Možnosť voľby szervezet is felhívta rá a figyelmet, hogy a Szlovákiában élő nők nagyon sok akadályba ütköznek, ha a terhességmegszakítás mellett döntenek. Továbbá a nők nem kapnak

⁴² Euronews (2024): Egyre képtelenebb az abortuszhelyzet Lengyelországban. Letölthető az euronews hivatalos oldaláról: <https://hu.euronews.com/my-europe/2024/07/12/abortusz-lengyelorszag-szejm-tusk> (utolsó elérési ideje: 2025. 01. 03.)

⁴³ Bugár Anna (2021): Hajsza híján szigorították az abortusz szabályait. Letölthető az ujszo.com hivatalos oldaláról: <https://ujszo.com/kozelet/hajsza-hijan-szigorítottak-az-abortusz-szabalyait> (utolsó elérési ideje: 2023. 09. 23.)

NZS (2021): Aszakmai közlemény elutasítja az abortusztörvény jelenlegi formában történő elfogadását. Letölthető a felvidek.ma hivatalos oldaláról: <https://felvidek.ma/2021/10/a-szakmai-kozvelemen-y-elutasítja-az-abortusztörvény-jelenlegi-formában-történo-elfogadasat/> (utolsó elérési ideje: 2023. 09. 23.)

⁴⁴ Noemi Mrav (2022): Ezekben az európai országokban tabu, illegális vagy erősen korlátozott az abortusz. Letölthető az euronews.com hivatalos oldaláról: <https://hu.euronews.com/2022/07/04/ezekben-az-europai-országokban-tabu-illegalis-vagy-erosen-korlatozott-az-abortusz> (utolsó elérési ideje: 2023. 09. 23.)

megfelelő tájékoztatást az abortusszal kapcsolatosan. A nők gyakran találkoznak elutasítással és nem megfelelően kezelik őket. Az egyik legfőbb problémának mégis azt tartják, hogy vannak olyan régiók az országban, ahol elutasítják a beavatkozás elvégzését. Továbbá, fontos azt is kiemelni, hogy Szlovákiában az abortusz elvégzése több száz euróba kerül, amit nem minden nő, család engedhet meg magának. Ha mégis elvégeztetnék a műtétet, akkor az eladósodás és a szegénység fenyegeti őket.⁴⁵

4.4. Csehország

Csehországban 2014 óta engedélyezett az abortusztabletta, mely kíméletesebbé és szövődményektől mentessé teszi a nők számára a terhességmegszakítást. A tablettát ugyan nem lehet gyógyszertárakban kapni és olyan feltételekhez van kötve, mint az eddigi módszer, viszont már maga a tabletta használatának engedélyezése segíti a nők helyzetét. A tablettát a terhesség 49. napjáig lehet igényelni, a folyamatot és a nő állapotát, pedig kórházban figyelik vagy más egészségügyi intézményben.⁴⁶

2021 márciusában Lengyelország csehországi nagykövetsége levélben fordult a cseh egészségügyi minisztériumhoz, hogy felkérje Csehország kormányát arra, hogy ne tegyék lehetővé a lengyel nők számára a könnyebb terhességmegszakítást. A dokumentumot Antoni Wrega lengyel diplomata írta alá. A levélben hangsúlyozták, hogy Lengyelország tiszteletben tartja a Cseh Köztársaság szuverenitását, a cseh társadalom véleményét és törvényhozásrendjét, de ezzel elvárják ugyan ezt a hozzáállást a másik féltől is. Ezért kérik, hogy a jó lengyel-cseh kapcsolatot az ország ne veszélyeztesse azzal, hogy az abortuszturizmus engedélyezésével, a lengyel törvények megszegésére buzdítsa a lengyel nőket. Jan Blany a cseh egészségügyi miniszter válaszlevelében kitért arra, hogy minisztériumának az abortuszt lehetővé tenni a külföldről érkező nőknek összhangban van az Európai Unió jogával.⁴⁷

⁴⁵ Bugár Anna (2022): Az abortusz ugyan legális, de sok esetben nehéz hozzájutni. Letölthető az ujszo.com hivatalos oldaláról: <https://ujszo.com/kozelet/az-abortusz-ugyan-legalis-de-sok-esetben-nehez-hozzajutni> (utolsó elérési ideje: 2023. 09. 23.)

⁴⁶ NOL (2014): Mától Csehországban is legális az abortusztabletta. Letölthető a nol.hu hivatalos oldaláról: <http://nol.hu/kulfold/matol-csehorszagban-is-legalis-az-abortusztabletta-1468389> (utolsó elérési ideje: 2023. 09. 23.)

⁴⁷ Bernáth Lackó (2021): A prágai lengyel követség levelében szólította fel a cseheket, hogy ne tegyék lehetővé az abortuszt lengyel nőknek. Letölthető a merce.hu hivatalos oldaláról: <https://merce.hu/2021/05/02/a-pragai-lengyel-kovetseg-levelben-szolitotta-fel-a-cseheket-hogy-ne-tegyek-lehetove-az-abortuszt-lengyel-noknek/> (utolsó elérési ideje: 2023. 09. 23.)

5. A te jogod vagy az enyém?

Kutatásom ezen részében arra kerestem a választ, hogy korlátozhatja-e a nő abortuszhoz való jogát az orvos lelkiismeret szabadságához való joga? Vagy fordított esetben, az orvosok vonatkozásában a terhességmegszakítás mennyiben korlátozza/érinti a lelkiismeret szabadságához való jogukat? Kíváncsi voltam az orvosok hogyan vélekednek a művi terhességmegszakításról és miként tartják ezt összeegyeztethetőnek orvosi eszküjükkel. Annak érdekében, hogy pontosabb képet kapjak strukturált mélyinterjút készítettem két szülésznőgyógyással. A kérdésekre adott válaszok nagymértékű hasonlóságot mutatnak, ugyan van egy-két különböző válasz azonban a lényegesebb kérdéseknél, közel mindegyik válaszuk egyezik. Mindkét orvos sok éve dolgozik már/ dolgozott ebben a szakmában, ugyanis az egyik interjúalany már nem praktizál, mivel ő 1962-ben kezdte meg munkáját, a másik orvos pedig 1996-tól azaz 28 éve praktizál, amit a mai napig folytat. A két orvos motivációja arra, hogy ezt a szakterületet válassza szintén drasztikusan eltér, még a fiatalabb orvos a szüléset szépségére, a gyermek születésére, az örömrre, a boldogságra, az egészség visszatükrözödésére hivatkozik és ezt látja az újszülöttben, a csecsemőben, addig az idősebb interjúalany pontosan nem is tudta már megmondani, hogy miért is lett belőle szülésznőgyógyász. Úgy nyilatkozott, hogy akkoriban ez divatszakmának számított. Ezen kérdéseket fontosnak tartottam, hiszen lényeges, hogy mi motiválta őket arra, hogy ezt a szakmát válasszák és az is, hogy mennyi tapasztalatot gyűjtöttek az évek során. Mind a ketten negatívan vélekednek a művi terhességmegszakításról azonban nem ítélik el azt, aki ehhez folyamodik. Az egyikőjük szükséges rosszként definiálja még a másik így nyilatkozott róla: „*Nem a legkiemelkedőbb, magasztosabb pillanatai a nőgyógyász munkájának, de nekem nincs lehetőségem, jogom pálcát törni valakinek a döntése felett... amit a törvény lehetővé tesz, akkor ezt én nekem úgy érzem nincs jogom megtagadni, felülbírálni. Semmi pozitív jelzőt nem tudnék elé tenni, de azt gondolom, ameddig a törvény ezt lehetővé teszi, addig tiszteletben tartom a döntését*”⁴⁸. Mind a két orvos szintén egyetért a magyar törvény által biztosított lehetséges terhesség-megszakítási feltételekkel, azonban az egész jelenséget megkérdőjelezhetőnek tartják, azaz, hogy egy egészséges fejlődésnek induló életről kinek van és meddig van joga dönteni. Ezen interjúk során a szakmai véleményekre voltam kíváncsi, az orvosi látásmódba szerettem volna beletekinteni. Ezzel szemben, a férfiakkal készített kérdőíves kutatás során arra szerettem volna választ kapni, hogy a nem szakmabeliek, hogyan vélekednek egyes fogalmakról és ők hogyan határoznák meg ezeket a

⁴⁸ Szó szerinti idézet a strukturált mélyinterjúból, melynek átirata a szerzőnél elérhető

fogalmakat. Ezért is kérdeztem meg a nőgyógyász szakorvosokat arról, hogy hogyan is definiálnák az abortuszt, miként is fogalmaznák meg az abortusz lényegét. A két válasz itt nem egyezett, még az egyikőjük a népesedésbe való beleavatkozásként fogalmazta meg, a másik orvos ezen pontossággal definiálta: *„Ha már egy petesejt megtermékenyülésre kerül egy spermium által és ettől a pillanattól kezdve egy teljes testi sejtnak megfelelő, 46 kromoszómával bíró élő sejtcsoport elkezd osztódni, akkor ettől pillanattól kezdve ez a folyamat bármilyen formában mesterségesen megakasztásra kerül az terhességmegszakítás. Legyen ez bármelyik napja ennek, a megfogantatás utáni 3. perc vagy a 12-20-31. hét.”*⁴⁹

Sok vita övezi azt a kérdést is, hogy mikor is kezdődik az élet, erre a kérdésre az interjúalanyok válasza ugyan az volt. Amikor a spermium megtermékenyíti a petesejtet és elindul a petevezetéken keresztül a méh ürege felé, ahogy halad alakulnak a genetikai dolgok, ez a megtermékenyített petesejt elkezd majd osztódni, és ettől az osztódástól kezdve számít életnek. Az abortusztáblétáról is kérdeztem őket, hogy mi is a véleményük a módszerről, de nem emeltek ki lényeges különbséget ezen módszer és más módszerek között, az egyikőjük azt is lényegesnek tartotta megemlíteni, hogy ez a módszer semmivel se könnyít senkinek a lelkén, pusztán technikai különbség, van létjogosultsága a medicinának azonban nem lesz tőle könnyebb és nem jelent semmilyen feloldozást. Ezen kérdések voltak azok melyeknek inkább szakmai szempontból volt jelentőségük, hogy még pontosabban ismertethessem és megismerhessem a művi terhességmegszakításhoz kapcsolódó fogalmakat.⁵⁰

A szakmai kérdéseken túl, az interjúalanyok személyes véleményére is kíváncsi voltam a témát illetően. Önnek mit jelent az abortuszhoz való jog? – tettem fel szintén ezt a kérdést interjúalanyaimnak is, pont úgy, mint a kérdőíves kutatás során. Alapvetően mind a két nőgyógyász úgy gondolja, hogy az abortuszhoz való jogot meg kell adni, a végső döntést a nőnek kell meghoznia, ez az ő joga. Ezt követően kérdeztem őket arról, hogy mit is jelent számukra a lelkiismeretszabadság és hogy befolyásolja-e őket munkájukban. E kérdéspár kapcsán az alábbi válaszokat adták: *„Ha valamivel nem értek egyet, akkor arra senki ne kényszeríthessen engem, hogy én azt megcsináljam. Egyéni szinten, bizonyos dolgokat lehetőségem legyen visszautasítani, a lelkiismeretem ne sérüljön és szembe tudjak nézni magammal a tükörben”*⁵¹; *„Az élet szentsége mellett tettem le az eskümet, annak alapján szolgáltam, ha az ember tud segíteni, akkor segítsen tiszta lelkiismerettel természetesen és ez*

⁴⁹ Szó szerinti idézet a strukturált mélyinterjúból, melynek átirata a szerzőnél elérhető

⁵⁰ A strukturált mélyinterjú pontos tartalmából

⁵¹ A strukturált mélyinterjú pontos tartalmából idézve

kötelező.”⁵² Ahogy a férfiakkal készített kérdőíves kutatás során, az orvosok szempontjából is kíváncsi voltam arra, hogy erkölcsi vagy jogi kérdésnek tartják-e az abortuszt, azonban mind a két szakmabeli kihangsúlyozta, hogy jogi és erkölcsi oldala is van és nem lehet csak az egyik vagy másik szempontból vizsgálni. Szabályozás szempontjából jogi kérdésnek kell lennie, hiszen ha nem szabályoznák a terhességmegszakítás feltételeit, akkor bármikor, bárki, bármilyen, terhességi kornál terhességmegszakítást kérhetne. Erkölcsileg azonban a várandósság bármely napján szakítják meg a terhességet ugyanazon tettek számít, melynek a végére nem születik meg a gyermek. Ezt a kettőt nem lehet szétválasztani. Erkölcsi, hiszen a terhes nő, a pár, a család döntése, mely morális kérdéseket vet fel, jogi, hiszen a törvény szabályozhatja és keretrendszert adhat.⁵³

A legfőbb kérdésemet, miszerint mennyire zárja ki az orvosok lelkiismeret szabadsághoz való joga a nők „abortuszhoz való jogát”, az interjúalanyaimnak is felettem. Véleményük szerint Magyarországon semennyire, emiatt nem csorbul senkinek a joga. Ha valamelyik orvos nem vállalná, akkor biztosan van egy másik, aki elvégzi azt. Fontosnak tartottam azt is megkérdezni, hogy miként értelmezik az orvosi eskü alapelveit az olyan összetett etikai kérdések kapcsán, mint például az abortusz elvégzése. Az egyik szakember olyan választ adott, amely mindkettejük válaszának összefoglalása lehet. *„Alapvetően felesküdik egy orvos arra, hogy a páciensek egészsége ügyében ténykedik és az egészség, mint dolog globál fogalom, testi, lelki szociális, ha nem segítek, akkor biztos, hogy nem dolgoztam a páciens, a terhes egészségéért, akkor azt az eskümet szegném meg, hogy azért esküdtem fel, hogy a keretrendszerek mentén ezen dolgozom. Másik oldalról, pedig, hogy egy megtermékenyült petesejt útjába állok, hogy megszülethessen, az pedig egy még markánsabb és még erősebb esküszegésként is lehetne venni. De az a probléma, hogy ezt vagy teljesen levesszük a napirendről és nem lesz kérdés a terhességmegszakítás, vagy pedig akkor itt ezt el kell fogadnunk, hogy ez nem esküszegés, hanem adaptálódás, ahhoz a senki által nem szeretett körülményhez, hogy ezt valakinek el kell végezni.”*⁵⁴

Lényegesnek tartottam a véleményüket kikérni arról is, hogy miként vélekednek a jelenlegi abortuszt korlátozó szabályozásokról, mint például a szívhangrendelet vagy akár az abortusz betiltása. A már nem praktizáló férfi röviden tömören csak annyit mondott, hogy a szívhangrendelet elfogadható azonban az abortusz teljes betiltása nem célszerű, addig a másik

⁵² Szó szerinti idézet a strukturált mélyinterjúból, melynek átirata a szerzőnél elérhető

⁵³ A strukturált mélyinterjú pontos tartalmából

⁵⁴ Szó szerinti idézet a strukturált mélyinterjúból, melynek átirata a szerzőnél elérhető

férfi a szívhangrendeleetet egyáltalán nem pártolta, sőt kiemelte, véleménye szerint ez a módszer kontraproduktív, senki nem fogja ezért megváltoztatni a véleményét, legalábbis nagyon kevés nő, de ugyanennyi vagy ennél több fog pszichésen nagyon súlyosan sérülni. Kiemelte, hogy olyan szabályozásra kell törekedni, amely széles konszenzuson kell, hogy alapuljon az érintettek, azaz a nők megkérdezésével együtt. Azzal ugyan egyetért, hogy a terhességmegszakítást úgy elvégezni a 6. hét előtt, hogy a szívhang még nem látható, nem célszerű, de nem azért, hogy az anyának a szívhangot meg tudja mutatni, hanem azért, mert egy csomó esetben egyébként sem lett volna élő terhesség. Ha kiderül ez azon nő számára, aki a terhesség megszakítását szeretne volna, hogy az a gyermek megállt a fejlődésben, már nem él és nem lenne belőle egészséges gyermek, az mindenképpen építő jellegű és a női léleknek nem azzal a tudattal kell élnie, hogy nem az ő döntése volt a magzat életének elvétele, mert az a terhesség megszakadt magától. *„De nem azért, hogy oda tudjam fordítani a monitort, hogy nézze meg, hogy élő, hanem pont azért, hogy oda tudjam fordítani neki a monitort, hogy nézze meg, hogy nem él. Nem ön döntötte el, hogy ne legyen gyereke, hanem az élet úgy hozta.”*⁵⁵

Arról is kérdeztem őket, hogy a politikai és társadalmi viták milyen hatással vannak munkájukra. Az egyikőjük azt felelte, hogy aki az orvosi eszköze alapján dolgozik az ettől mentes, még a másik olyan szempontból tartotta befolyásoló tényezőnek a politikát, hogy a keretrendszert, amiben ő dolgozik a különböző szabályozások alakítják.⁵⁶

Az interjú során mind a két orvos a terhesség kialakulásának megelőzését hangsúlyozta, ezen álláspontjuk több alkalommal is előkerült a kérdésekre adott válaszaik során. Véleményük szerint a megelőzést kellene sokkal hatékonyabb szintre emelni, amikor ezen kérdéskör szabályozásra kerül. Lényeges lenne, hogy minél kevesebb esetben kerüljön bárki is abba a krízishelyzetbe, bármilyen okból is legyen ez, hogy a végső megoldás egyedüli lehetőségeként a terhességmegszakítás melletti döntés. Hangsúlyozták a hatékony felvilágosítást, amit már a megfelelő időben el kellene kezdeni az iskolákban és olyan fogamzásgátlási módszert szorgalmaznak, mely minél szélesebb körben elérhetővé kellene tenni, továbbá amely olcsó, nem káros a női szervezetre és nem utolsó szempont szerint hatékony is.⁵⁷

Összefoglalva az interjúkérdésekre adott válaszokat bár a törvényi szabályozások kérdésében az általam megkérdezett orvosok nem értettek mindenben egyet, azonban a kutatásom számára egyik legfontosabb kérdésben egyezik véleményük, mely szerint az orvosok lelkiismeret

⁵⁵ Szó szerinti idézet a strukturált mélyinterjúból, melynek átirata a szerzőnél elérhető

⁵⁶ A strukturált mélyinterjú pontos tartalmából

⁵⁷ A strukturált mélyinterjú pontos tartalmából

szabadsághoz való joga egyáltalán nem zárja ki a nők „abortuszhoz való jogát”. Hiszen állításuk szerint, mindig lesz olyan orvos, aki hajlandó elvégezni ezen beavatkozást. Válaszaikban kiemelték, hogy bár orvosi esküjükben felelszük arra, hogy a betegek egészsége ügyében ténykednek, azonban a lelki egészség is ezen fogalomba tartozik és annak védelme is fontos, tiszteletben kell tartaniuk páciensük kérését, ameddig ez egyezik a törvényekben foglaltakkal. Ezen válaszukból talán levonhatom azt a következtetést, hogy így a nő „abortuszhoz való joga” nem zárja ki az orvosok lelkiismeret szabadsághoz való jogát, egészen addig amíg az orvos elveinek megfelelően cselekszik és a nap végén „szembe tud nézni magával a tükörben”.⁵⁸

6. Férfiként az abortuszról

Ahogy már kutatásom bevezető részében is említettem, bár a legfőbb szereplők az abortusz kérdésében a nő és a gyermek, azonban az sem helyes, ha a másik két szereplőről nem veszünk tudomást (az apáról és az orvostól). Véleményem szerint nagyon fontos, hogy az összes szereplőt meghallgassuk és megismerjük álláspontjukat, még akkor is, ha a végső döntés nem feltétlen az ő kezükben van. Van-e lehetősége az apának beleszólni az abortusz kérdésébe? Ez a lehetőség jogi vagy morális lehetőséget jelent? Annak érdekében, hogy megtudjam a férfiak hogyan is gondolkoznak az abortuszról és az ahhoz fűződő fogalmakról, szabályozásokról, készítettem egy kérdőívet. Ez a kérdőív a jogi oldalt is érinti, azonban inkább a morális kérdések a hangsúlyosak, hiszen nem kifejezetten a jogi területen dolgozó férfiakat kérdeztem, nem is ez volt a kutatási célom. A férfiak véleményére voltam kíváncsi, hogy ők miként gondolkoznak a terhességmegszakításról.

A válaszadók korosztálya széles intervallumot ölel fel. A kitöltők 1968 és 2007 között születtek, tehát azon férfiak életkora, akik kitöltötték a kérdőívet 17 és 56 éves kor közé esik. Ez a korosztály, azokat a férfiakat öleli fel, akik nem olyan sokkal állnak a gyermekvállalás előtt és azokat, akiknek már esetlegesen gyermekük is született. A legtöbb kitöltőnek (50%) gimnáziumi érettségi volt a legmagasabb végzettsége és 39% rendelkezik főiskolai vagy egyetemi végzettséggel.⁵⁹

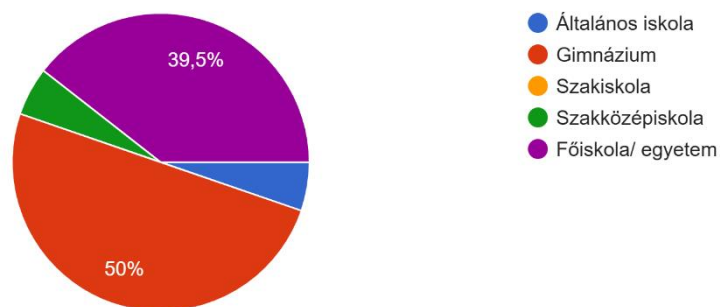
1. grafikon: Mi a legmagasabb iskolai végzettsége?

⁵⁸ A strukturált mélyinterjú pontos tartalmából idézve

⁵⁹ A kérdőív pontos tartalmából

2. Mi a legmagasabb iskolai végzettsége?

38 válasz

Ezt a kérdést azért is tettem fel, mert nem mindegy, hogy az emberek milyen mértékben kapnak tájékoztatást, még a férfiak szempontjából sem, a fogamzásgátlási módszerekről, volt-e részük szexuális vagy párkapcsolati oktatásban. Az általános iskolákban kötelező DADA program (Dohányzás – Alkohol – Drog – AIDS), nem feltétlen terjed ki ezekre a témakörökre, említést lehet tesznek rá már az idősebb korosztálynál, de ez nem elegendő. A gyermekek 8. osztályban tanulhatnak a megtermékenyítés folyamatáról, de a következmények fontosságáról még ekkor sem beszélnek, hiszen annyira ennek a korosztálynak még nem is lényeges. Azonban még a gimnáziumban sem foglalkoznak annyit ezzel a kérdéskörrel, pedig itt már szükséges lenne. Hogyan várjuk el a fiatal felnőttektől, hogy ne essenek teherbe vagy ne ejtsék teherbe párjukat, ha tulajdonképpen nem is kapnak megfelelő felvilágosítást. Már a Covid előtt hoztak egy rendeletet, aminek következtében az iskolákba nem mehettek be bizonyos szervezetek felvilágosító órákat tartani, és ez mind a mai napig így van, hiszen még mindig nem pontosították.⁶⁰

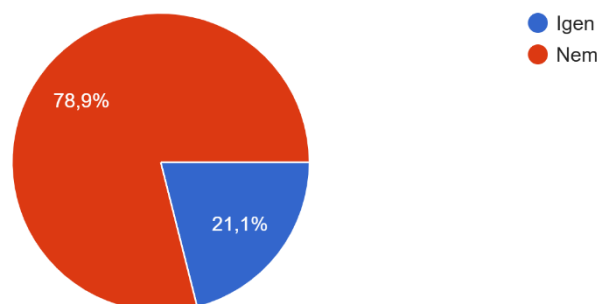
A kutatás szempontjából kíváncsi voltam arra, hogy a kérdőívet kitöltő férfinak van-e gyermeke.

2. grafikon: Van gyermeke?

⁶⁰ 2021. évi LXXIX. törvény: a pedofil bűnelkövetőkkel szembeni szigorúbb fellépésről, valamint a gyermekek védelme érdekében egyes törvények módosításáról: 7. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény módosítása. Letölthető a wolters kluwer jogtár hivatalos oldaláról: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A2100079.TV> (utolsó elérés ideje: 2024. 11. 15.)

4. Van gyermeke?

38 válasz

Ahogy az ábra is mutatja csak 21,1% százalékuknak van gyermeke, ami nem olyan sok, viszont, ha figyelembe vesszük, hogy a legtöbb kitöltő 2003-as születésű, akkor semmi meglepő nincs az eredményben. A továbbiakban, a kérdőív kutatásom szempontjából releváns kérdéseit és az azokra érkező válaszokat elemzem.⁶¹

6.1. Hogyan fogalmazná meg az abortusz lényegét?

„Abortusz alatt jogi értelemben a terhesség mesterségesen előidézett megszakítását értjük, rendszerint a terhes nő önálló döntése alapján, jogszabály által meghatározott keretek között.”⁶² - olvashatjuk egy tudományos oldalon. Azonban én arra voltam kíváncsi, hogy azok a férfiak, akik nem feltétlen olyan területen dolgoznak vagy végzik tanulmányaikat, ami jogi vagy orvosi értelemben érinti a témát, hogyan fogalmaznák meg saját szavaikkal. Születtek a definícióhoz hasonló válaszok, a válaszadók többsége írta a terhesség megszakítást vagy a mesterséges terhesség megszakítást, azonban fontosnak tartom kiemelni, hogy többen is odaírták elé, hogy a „nem kívánt” terhesség megszakítására irányul. Viszont születtek számomra meglepő és egészen érdekes válaszok és megfogalmazások is. A kérdőívet kitöltő férfiak 7,9%-a nem támogatja az abortuszt és ez a többi kérdésre adott válaszokon is érződik.⁶³

3. grafikon: Támogatja az abortuszhoz való jogot?

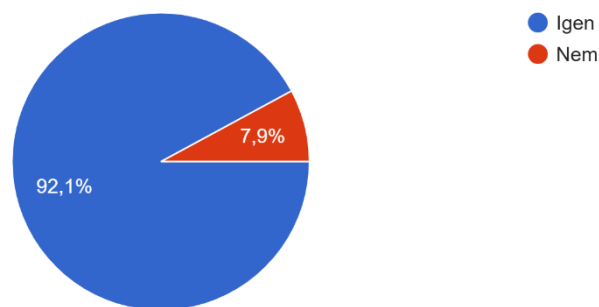
⁶¹ A kérdőív pontos tartalmából

⁶² Szegedi Tudományegyetem: Közérthetőségi Szócikk Adatbázis: Abortusz. Letölthető a Szegedi Tudományegyetem hivatalos oldaláról: <https://u-szeged.hu/efop362-00007/minden-szocikk/abortusz> (utolsó elérés ideje: 2024. 11. 15.)

⁶³ A kérdőív pontos tartalmából

7. Támogatja az abortuszhoz való jogot?

38 válasz

Azok, akik nem támogatták az abortuszhoz való jogot, a folyamatot „gyilkossághoz”, „gyermekgyilkossághoz” hasonlították. A többség mégis inkább egy olyan döntésnek gondolja, mely lehetőséget ad arra, hogyha a nem kívánt terhesség bekövetkezik, akkor dönthessenek a további életükről és megakadályozzák azt, hogy a gyermek rossz körülmények között nőjön fel. Már erre a kérdésre adott válaszban megfogalmazta a többség, hogy ez az anya, a nő döntése és ez az ő életét befolyásolja a legnagyobb mértékben. „Az abortusz a terhesség orvosi megszakítása, amely lehetőséget ad a nőknek, hogy saját élethelyzetük és körülményeik alapján dönthessenek a gyermekvállalásról. Lényege a testi önrendelkezés és az egyéni választás szabadságának tiszteletben tartása”⁶⁴ Volt, aki úgy fogalmazta meg, mint a „gyermek védelmében történő lemondás” vagy „mentsvár mind a leendő gyereknek, mind az édesanyának”. Tehát a válaszok többségében a férfiak főleg az anya szerepére és a gyermekre tértek ki és őket állították a középpontba és bár voltak, akik az apát is megemlítették a többség mégis is úgy gondolta, hogy ez az édesanya döntése nem pedig a másik félé, de ez a nézőpont egy későbbi kérdésekben is megjelenik.⁶⁵

6.2. Mit jelent egy férfi számára az abortuszhoz való jog?

Önnek mit jelent az abortuszhoz való jog? – így szólt a kérdés melyet feltettem. Erre a kérdésre érkező válaszok esetén is érződött, hogy kik voltak azok a válaszadók, akik ellenzik az abortuszhoz való jogot és kik azok, akik támogatják. Akik ezen jog ellen vannak, így válaszoltak a kérdésre: „Embernek ehhez nincs joga”, „Úgy vélem, hogy az egyedüli morálisan indokolható eset az, amikor az anya életét mentő műtét során történik. Jogos a dilemma abban az esetben, ha a kismama szexuális erőszak áldozata volt, és amiatt vetődik fel az abortusz, de

⁶⁴ A kérdőív pontos tartalmából idézve

⁶⁵ A kérdőív pontos tartalmából

*ebben az esetben sem tartom helyesnek, elfogadhatónak.*⁶⁶ A többi válasz azonban ettől a kettőtől teljesen eltérő volt. A nők „önrendelkezési és testi autonómiájának alapvető biztosítéka”⁶⁷ -ként, „egyetemes emberi jog”-ként, „alapvető emberi jog”⁶⁸ -ként és a nők „önrendelkezési joga”⁶⁹ -ként hivatkoztak rá, mely mutatja, hogy a kitöltő férfiak többsége nem saját magát helyezte előtérbe és felismerte, hogy ez a döntés egy másik ember testéről szól, a nő testéről és a gyermek megszületéséről. Volt olyan, aki úgy gondolta, hogy 50%-ban ez tulajdonképpen az ő döntése is lenne, azonban a válasz végén, kiemelte, hogy a végső döntés azonban nem az övé, hanem a nőé. Ezek mellett többen „szabadság”⁷⁰ -ként és „lehetőség”⁷¹ -ként definiálták az abortuszhoz való jogot, mely lehetőséget ad arra, hogy saját maguk dönthessenek életük folytatásáról. Volt olyan férfi is, aki így fogalmazott „Dolgaim kézben tartását”⁷², mely szintén megerősíti a többi válaszban leírtakat, hogy a nem kívánt terhesség és a gyermek születése nagy mértékben megváltoztathatja mindkét fél életét és befolyásolja mind a három ember jövőjét.⁷³

6.3. Férfiként mi a véleménye az abortusztól?

Erre a kérdésre adott válaszok során jelent meg a legtöbb esetben az, miszerint a férfiakat nem hallgatják meg és kihagyják ezen döntésből. Vannak, akik úgy gondolják, hogy a férfinak is kellene, hogy legyen beleszólása, hiszen ő is szerepet játszott a magzat megfogadásában, és sajnálatosnak tartják, hogy sokszor őket nem hallgatják meg, azonban a válaszuk végére továbbra is úgy gondolják, hogy mégis a nőnek kell a végső döntést meghoznia. Van, aki úgy gondolja, hogy az abortusz napjaink egyik legfontosabb társadalmi kérdése és ezzel szemben van, aki úgy gondolja, hogy túlságosan felfűjják ezt a kérdést, hiszen a válasz teljesen egyszerű: „...a nő dönthesse el, hogy akarja-e a gyereket vagy sem, a férfi meg, hogy akar-e részt venni a gyerek nevelésében vagy sem.”⁷⁴ A férfiak kitérnek válaszukban arra is, hogy sokkal jobb opciónak tartják az abortuszt, mint azt, hogy a megszületendő gyermek olyan körülmények között nőjön fel, ami nem elfogadható, ezen körülmények között említették, a nem megfelelő anyagi helyzetet, a gyermek olyan családban történő felnevelkedését, amely nem szeretne volna az ő létét és csak teherként tekint rá, vagy esetlegesen nevelőotthonba kerülést. Többen már

⁶⁶ A kérdőív pontos tartalmából idézve

⁶⁷ A kérdőív pontos tartalmából idézve

⁶⁸ A kérdőív pontos tartalmából idézve

⁶⁹ A kérdőív pontos tartalmából idézve

⁷⁰ A kérdőív pontos tartalmából idézve

⁷¹ A kérdőív pontos tartalmából idézve

⁷² A kérdőív pontos tartalmából idézve

⁷³ A kérdőív pontos tartalmából

⁷⁴ A kérdőív pontos tartalmából idézve

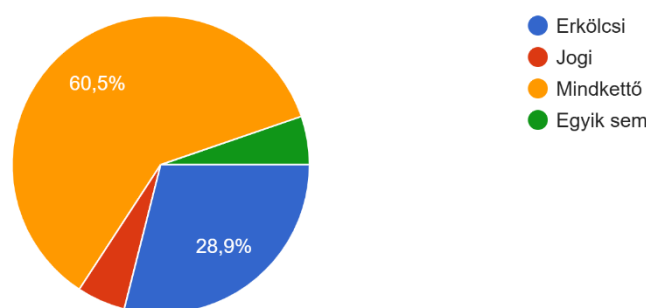
ennél a kérdésnél kifejtették azt is, hogy véleményük szerint az abortuszról és az ahhoz való lehetőségről nem az egyháznak, a politikai pártoknak vagy a férfiaknak kellene döntenie, hanem a nőknek, mert valójában őket érinti a legnagyobb mértékben a döntés. Hangsúlyozták azt is, hogy: „Az ítékezés helyett inkább empátiával kell megközelíteni a kérdést, hiszen minden eset más és más.”, mely véleményem szerint szintén megerősíti azt az állítást, hogy a nő számára sem ez a könnyebb út és ezt a férfiak egy része is így gondolja. Megkönnyítheti mindkét fél életét és megakadályozza egy gyermek nem megfelelő jövőjét, azonban ez a döntés egyik fél számára sem egyszerű és következményeit sem lehet teljes mértékben feldolgozni.⁷⁵ „...azon nők számára, akik abortuszon estek át, indokolt a megfelelő szakember segítségével (psztorálpeszichológus) a lelki felépülés esélyéért.”, „...a férfiak számára is egy elképesztően nehéz döntés és nekik is nagyon nagy lelki fájdalmat és törést okozhat egy ilyen történés amit ahogy a nő úgy a férfi is vagy nagyon nehezen vagy sehogy se tud feldolgozni a későbbiekben.”⁷⁶

Feltettem számukra azt a kérdést is, hogy szerintük erkölcsi vagy jogi kérdésnek számít-e az abortusz és a válaszok alapján a többség úgy gondolja, hogy mindkettő, tehát erkölcsi és jogi kérdés is, vagy csak erkölcsi. Ezen válaszokban továbbra is megfigyelhető az a tendencia, hogy összességében a morális érték a meghatározó, az, hogy ki hogyan vélekedik a kérdésről, viszont a jogi oldalát is figyelembe kell venni.⁷⁷

4. grafikon: Ön szerint az abortusz kérdése erkölcsi vagy jogi kérdés?

9. Ön szerint az abortusz kérdése erkölcsi vagy jogi kérdés?

38 válasz

⁷⁵ Liptai Lívía, Patakfalvi Dóra (2022): Komolyan azt gondolja bárki, hogy az abortusz a könnyebb út? Letölthető a telex.hu hivatalos oldaláról: <https://telex.hu/komplex/2022/07/26/komolyan-azt-gondolja-barki-hogy-az-abortusz-a-konnyebb-ut> (utolsó elérés ideje: 2024. 11. 15.)

⁷⁶ A kérdőív pontos tartalmából idézve

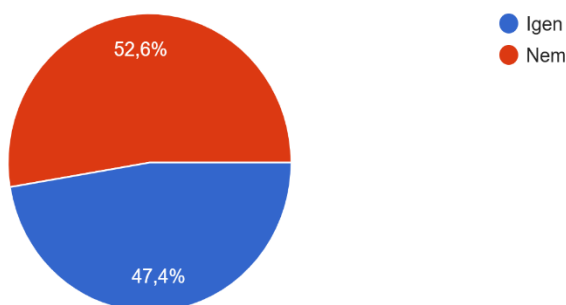
⁷⁷ A kérdőív pontos tartalmából

Erre a kérdésre épült a következő két kérdésem is, amelyek arra irányultak, hogy a férfinak van-e joga vagy van-e erkölcsi/morális alapja arra, hogy beleszóljon abba, hogy a nő elvégeztesse-e az abortuszt vagy sem. A válaszok az előzőkhez hasonló eredményeket mutatnak. Bár a többség úgy gondolja, hogy jogi alapja is van a férfiaknak beleszólni ezen kérdésbe, a morális/erkölcsi alapot még hangsúlyosabbnak tartották. Ez a nyitott kérdésekben is megmutatkozott, amikor a válaszukban kifejtették, miszerint számukra is biztosítani kellene, hogy legyen beleszólásuk, hiszen ők is hozzájárultak a terhességhez azonban a legvégén nem nekik kell dönteniük.⁷⁸

5. grafikon: Jogi alap

10. Véleménye szerint a férfinak van-e jogi alapja arra, hogy beleszóljon abba, hogy a nő elvégeztesse-e az abortuszt vagy sem?

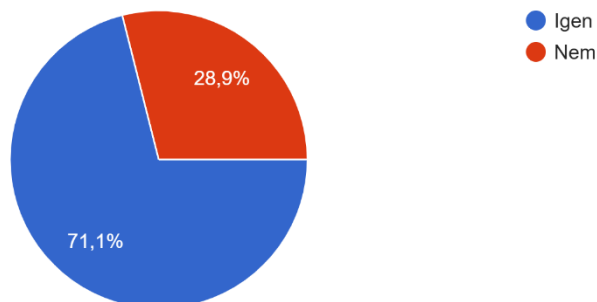
38 válasz

6. grafikon: Erkölcsi/morális alap

11. Véleménye szerint a férfinak van-e erkölcsi/morális alapja arra, hogy beleszóljon abba, hogy a nő elvégeztesse-e az abortuszt vagy sem?

38 válasz

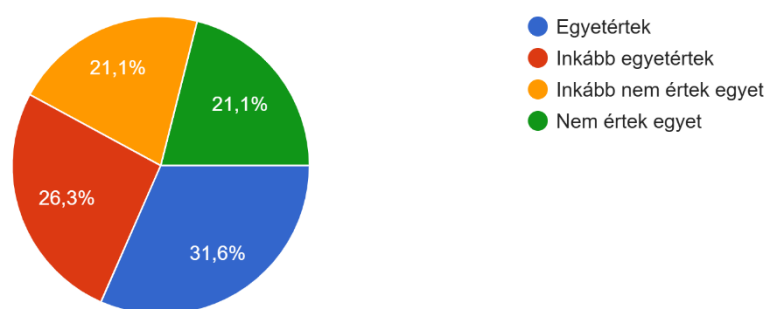
⁷⁸ A kérdőív pontos tartalmából

A legtöbb férfi azzal is egyetértett, hogy egyedül csak a nőnek van beleszólása, hogy mit csinál a testével, viszont itt már sokkal eltérőbbek voltak a válaszok, melyet meglepőnek tartok, ugyanis az előzőekben kifejtett gondolatok nem ezt tükrözték. Ahogyan a grafikonon is látszik a többség inkább egyetért vagy teljes mértékben egyetért az állítással, a másik vélemény is megjelenik sokkal kitűnőbben, mint az előzőekben.⁷⁹

7. grafikon: Csak a nőnek van beleszólása, hogy mit csinál a testével?

13. Mennyire ért egyet az állítással? Egyedül csak a nőnek van beleszólása, hogy mit csinál a testével.

38 válasz

Amely számomra ezek után még érdekesebb volt, hogy ezen kérdéseim kapcsán: „*Véleménye szerint a férfi kötelezheti a nőt a gyermek megtartására?*” – a válaszadók 94,7%-ka gondolta úgy, hogy a férfi nem kötelezheti a nőt a gyermek megtartására, sem a gyermek abortálására. Ha csak a kifejtős kérdéseket látnám abszolút nem tartanám meglepőnek a válaszokat azonban, a 13. kérdésre adott válaszokat is figyelembevéve meglepőnek tartom. A válaszok alapján azok, akik úgy gondolják, hogy nem csak a nőnek van beleszólása mit csinál a testével, azt is állítják, hogy se az abortálásra, se a gyermek megtartására nem kötelezheti a férfi a nőt.⁸⁰

A két levezető kérdésem az abortusz szabályozására irányult, tudni szerettem volna, hogyan vélekednek a férfiak arról, hogy a társadalomnak és az államnak milyen mértékben szükséges részt vennie a szabályozásban. A társadalom szerepét fontosabbnak tartották, mint az államét, ezt tükrözi az előzőekben kifejtett véleményüket. Még a társadalom részvételét fontosnak

⁷⁹ A kérdőív pontos tartalmából

⁸⁰ A kérdőív pontos tartalmából

tartják, addig úgy gondolják, hogy az államnak szinte egyáltalán nem kéne beleszólnia az abortusz szabályozásába.⁸¹

Összességében úgy gondolom, hogy kifejezetten érdekes eredmények születtek. Kutatásomat azért kezdtem el, hogy bepillantást nyerjek a másik fél nézőpontjára is, hiszen nőként elég nehéz az abortusztól objektíven írni. De a válaszok alapján bár a férfiak kiemelik, hogy sajnálatosnak gondolják azt, miszerint az ő véleményüket nem tartják fontosnak, mégis a többség úgy gondolja, hogy a döntés nem az ő joguk, a nők kell döntenie. Kevés kivétellel, de támogatják az abortuszhoz való jogot és hangsúlyozzák, hogy itt nem csak a férfi és a nő érdekeit kell szem előtt tartani, hanem a gyermekét is azt, hogy a szülők milyen jövőt tudnának a megszületendő gyermeknek biztosítani és ha az nem megfelelő akkor a terhességmegszakítás a rendelkezésre álló legjobb opció, még abban az esetben is, ha az érzelmileg minden fél számára megterhelő. Továbbá fontosnak tartják kiemelni azt is, hogy erről nem a férfiaknak az államnak vagy az egyháznak kellene döntenie, hanem azoknak, akikről ténylegesen szó van. A nők egyéni önálló döntése kell, hogy legyen az abortusz.⁸²

7. Konklúzió

Ahogy már a tanulmányom bevezető részében is említettem, az egyik célom az volt, hogy választ kapjak arra a kérdésemre, hogy korlátozva van-e a nők önrendelkezési joga az abortusz betiltásával vagy az egyéb szigorításokkal. Tanulmányomban objektíven vettem górcső alá a visegrádi országokat. Kutatásom során választ kaptam kérdésemre, azonban azt nem jelenthetem ki, hogy a válasz teljesen egyértelmű. Ameddig Lengyelország esetében kijelenthető, hogy az abortusz ily mértékű korlátozásával, azzal, hogy rendkívül szűk körben engedélyezett a művi terhességmegszakítás, szinte teljesen ellehetetlenítik az abortusz lehetőségét. Addig Szlovákiában ugyan nincs teljesen betiltva az abortusz, viszont az egyéb korlátozások sértik a nők jogait. Ahogy a Szlovákiáról szóló fejezetben már említettem a nők az országban csak a 10. hétig végeztethetik el az abortuszt, nem kapnak a fogamzásgátlási lehetőségekről és az abortusztól sem megfelelő tájékoztatást és mindamelllett, hogy a műtét több száz euróba kerül nem mindig részesülnek megfelelő ellátásban. Ugyanakkor véleményem szerint a legnagyobb mértékben az elutasítás csorbítja jogaikat, hiszen a műtét elvégzésének elutasítása megfosztja őket az egészségügyi ellátáshoz való joguktól. A lengyel és a szlovák

⁸¹ A kérdőív pontos tartalmából

⁸² A kérdőív pontos tartalmából

helyeztetl összehasonlítva azonban az is kimondható, hogy a magyar szigorítások nem korlátozzák akkora mértékben a nők önrendelkezési jogát. Viszont mégis „lopakodó módon” egyre jobban korlátozzák az abortusz elvégzését. Bár hazánkban tiltani nem tiltják az abortuszt, a szívhangrendelettel és az egyéb intézkedésekkel és eljárásokkal nehezítik a nők helyzetét. Továbbá, az a kérdés is felmerül, hogy miért nem engedélyezik Magyarországon az abortusztabletta használatát, mely biztonságosabbá és egyszerűbbé tenné a művi terhességmegszakítást. Tanulmányomban ellenpéldaként szolgáló Csehországban azonban nincsenek efféle korlátozások, továbbá ez az ország lehetővé teszi más országokban élő nők számára az abortusz elvégzését és segítséget nyújtanak a kétségbeesett nők számára.

Bár az abortuszhoz való jog, mint alapjog bevezetése és beillesztése az Európai Unió Alapjogi Chartájába elég jó úton halad, azonban sajnos akadályok elé állítják megvalósulását egyes tagállamok. Meglepőnek tartom, hogy napjainkban a vallás ilyen nagy mértékben befolyásolja a politikai és az orvosi döntéseket. Azt sem tartom célravezetőnek, hogy egyes országokban ezzel próbálják a népesség számát növelni.⁸³ Mégis talán az számomra a legfelháborítóbb, hogy zömmel férfi politikusok és jogászok döntenek a nőket érintő megszorításokkal kapcsolatban, azok megkérdezése nélkül, akiknek a sorsáról ezek a törvények döntenek (a közvélemény vagy civil szervezetek véleményének megkérdezése nélkül). Miért szólhatnak bele mások abba, hogy egy ember mit nem csinálhat és mit csinálhat a testével. Továbbá, fontosnak tartom kiemelni azt is, hogy a nők számára nem ez a legegyszerűbb megoldás, de ha nem engedélyezik számukra a döntést az nagyban befolyásolja életük további részét. *„Megértem, hogy miért akarják tiltani az abortuszt. De, amit nem vesznek figyelembe, hogy ez rengeteg veszélyes illegális próbálkozáshoz vezet majd. Egy nő nem azért hozza meg ezt a döntést, mert ez a könnyebb út. Ki gondolhatja komolyan, hogy ez a könnyebb út?”*⁸⁴

Kutatásom további célja az volt, hogy az apa és az orvos szemszögéből is megvizsgáljam az abortuszkérdést. Korlátozhatja-e egy nő abortuszhoz való jogát egy orvos lelkiismeret szabadságához való joga? Mennyire van joga az apának beleszólni a terhességmegszakításba?

⁸³Index (2018): Dúró Dóra kötelezővé tenné abortusz előtt a szívhang meghallgatását. Letölthető az index.hu hivatalos oldaláról: https://index.hu/belfold/2018/08/29/duro_kotelezove_tenne_abortusz_elott_a_szivhang_meghallgatasat/?token=fac5a6c534b8e5f88ff93acc821904b4 (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 03.)

⁸⁴Liptai Livia, Patakfalvi Dóra (2022): Komolyan azt gondolja bárki, hogy az abortusz a könnyebb út? Letölthető a telex.hu hivatalos oldaláról: <https://telex.hu/komplex/2022/07/26/komolyan-azt-gondolja-barki-hogy-az-abortionusz-a-konnyebb-ut> (utolsó elérés ideje: 2023. 09. 23.)

Az orvosokkal készített mélyinterjúk során világossá vált, hogy az orvos lelkiismeret szabadsághoz való joga nem zárja ki a nők „abortuszhoz való jogát”. Ezeket a jogokat nem lehet rangsorolni és nem lehet őket összehasonlítani, egyik sem fontosabb a másiknál és ezt az interjúalanyaim is megerősítették. Ha egy orvos nem végezné el a beavatkozást, biztosan talál a páciens egy olyan szülész-nőgyógyászt, aki segítségére lesz. Ahogyan már említettem fontosnak tartottam az orvosi eskü és az abortusz összeegyeztethetőségének vizsgálatát is, hiszen ez egy rendkívül érzékeny témának számít. Interjúalanyaimnak köszönhetően erre a kérdésre is választ kaptam. Addig, ameddig az orvos a páciense egészségének érdekében cselekszik, ezen helyzetben legyen ez a nő lelki vagy testi egészsége, épsége, addig az eskü és az abortusz összeegyeztethető. Összességében elmondhatom, hogy ezen interjúk alapján teljes mértékben azt tapasztaltam, hogy az orvosok ezen téma kapcsán is abszolút támogató álláspontot képviselnek. Bár nem szívesen végzik el a művi terhességmegszakítást, azonban támogatják azon nőt, aki meghozta ezt a nehéz döntést és az ő érdekeit veszik figyelembe. Kutatásom ezen részében is szeretném kiemelni, amit az orvosok az abortusszal kapcsolatosan a legfontosabbnak tartottak: a megelőzést. Hiszen az abortuszok számát nem annak betiltásával lehet a leghatékonyabban csökkenteni, hanem a nem kívánt terhesség kialakulásának megelőzésével.⁸⁵

A férfiakkal készített kérdőíves kutatásom kapcsán kíváncsi voltam, arra, hogy ők hogyan is vélekednek általánosságban az abortuszról, miként definiálnák és szerintük maga az abortuszhoz való jog mit is jelent pontosan. A válaszok közel egyöntetűnek mondhatóak. A válaszadók véleménye szerint, az abortuszhoz való jog a nő önrendelkezési joga, bár a férfi véleményét is figyelembe szükséges venni, a nőnek kell biztosítani a végső döntés meghozatalát. A férfiak többsége úgy gondolta, hogy az államnak egyáltalán nem, vagy csak kis mértékben kellene részt vennie, az abortusz szabályozásában, ugyanakkor a társadalom döntését tartják e téren meghatározónak. Ahogyan az erről szóló fejezetben is írtam, számomra meglepőek voltak az eredmények, hiszen a hangsúlyt a férfiak a nőkre és a születendő gyermek jövőjére fektették és nem az a saját szerepükre. Tehát válaszolva a feltett kérdésekre a férfiak nézőpontja alapján (Mennyire van joga az apának beleszólni a terhesség megszakításába?): Ugyan morális alapja van az apának beleszólni, hiszen ő is részese ennek a folyamatnak azonban joga nincs. A többség szerint egyáltalán nem kötelezhetik a nőt sem az abortusz

⁸⁵ A strukturált mélyinterjú pontos tartalmából

elvégzésére, sem a gyermek megtartására. A férfiak véleményét ugyan figyelembe véve, a nőknek kell meghoznia a végső döntést.

8. Felhasznált irodalom

8.1. Felhasznált nyomtatott irodalom

Csepányi Zsolt (2009): Módszertani alapvetések: A mélyinterjútól a "világot megtapasztaló létig". Az Eszterházy Károly Főiskola tudományos közleményei (Új sorozat 36. köt.). Tanulmányok médiatudományok köréből. pp. 77-86.

Dr. Totis Béla (1932): Születésszabályozás. Magyarországi Szociáldemokrata Párt Orvostagjai Szervezet, Budapest, p. 120.

Earl Babbie (1996): A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó, Budapest, pp. 274-314.

Ilonszki Gabriella-Vajda Adrienn (2018): *A képviselőt újrafogalmazása és alkalmazása a női képviseletre. Az abortuszkérdés (2000, 2011)*. In: Politikatudományi Szemle, 27. évfolyam, 1. szám, pp. 17-40.

Sebestyén Andrea (2018): Az abortuszról és a jogi feminizmusról- az „abortusz-tanácsadás” és az „abortuszturizmus” esete Magyarországon. In: Állam-és jogtudomány, LIX. évfolyam, 1. szám, pp. 93-110.

Szabó A. Ferenc (1999): Az abortuszkérdés és a magyar társadalom századunkban. Magyar Napló Kiadó, Budapest, p. 91.

8.2. Felhasznált elektronikus irodalom

2021. évi LXXIX. törvény: a pedofil bűnelkövetőkkel szembeni szigorúbb fellépésről, valamint a gyermekek védelme érdekében egyes törvények módosításáról: 7. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény módosítása. Letölthető a wolters kluwer jogtár hivatalos oldaláról: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A2100079.TV> (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 07.)

A belügyminiszter 29/2022. (IX.12.) BM rendelete a magzati élet védelméről szóló 1992. évi LXXIX. törvény végrehajtásáról szóló 32/1992. (XII.23.) NM rendelet módosításáról. In: Magyar Közlöny, 2022. évfolyam, 147. szám, pp. 6102-6103. Letölthető: Magyar Közlöny hivatalos elektronikus oldala: <https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/82ee8709b7c3f6fba3d8644ef9e6eaf35056edde/megtekintes> (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 07.)

A Magyar Orvosi Kamara Országos Elnöksége (2022.): A MOK elnökségének közleménye 2022. 09. 14. Letölthető a mok.hu hivatalos oldaláról: https://mok.hu/hirek/mokhirek/a-mok-elnoksagenek-kozlemenye?fbclid=IwAR2_cIfPg5YcPHKrzHsfAV51Lk-7I3H9HeTAnGTvWjGAWJg00-zfMHZDWhE (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 07.)

Axióma (2020): Hogyan lehet sikeres egy nő? Letölthető az Axioma hivatalos youtube csatornájáról: <https://www.youtube.com/watch?v=IANg9226Aro> (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 07.)

Bernáth Lackó (2021): A prágai lengyel követség levelében szólította fel a cseheket, hogy ne tegyék lehetővé az abortuszt lengyel nőknek. Letölthető a merce.hu hivatalos oldaláról: <https://merce.hu/2021/05/02/a-pragai-lengyel-kovetseg-levelben-szolitotta-fel-a-cseheket-hogy-ne-tegyek-lehetove-az-abortuszt-lengyel-noknek/> (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 07.)

Bódog Bálint (2022): Tüntetést szervez a Patent Egyesület a szívhangos abortuszrendelet miatt. Letölthető a 444.hu hivatalos oldaláról: <https://444.hu/2022/09/13/tuntetest-szervez-a-patent-egyesulet-a-szivhangos-abortuszrendelet-miatt> (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 07.)

Bugár Anna (2021): Hajsza hűján szigorították az abortusz szabályait. Letölthető az ujszo.com hivatalos oldaláról: <https://ujszo.com/kozelet/hajsza-hujan-szigoritottak-az-abortusz-szabalyait> (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 07.)

Bugár Anna (2022): Az abortusz ugyan legális, de sok esetben nehéz hozzájutni. Letölthető az ujszo.com hivatalos oldaláról: <https://ujszo.com/kozelet/az-abortusz-ugyan-legalis-de-sok-esetben-nehez-hozzajutni> (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 07.)

Csehes András (2024): Francia büszkeség, egyetemes üzenet, avagy az ördög biztos ugrál örömeiben? - Az abortuszhoz való jog rögzítése Franciaország alkotmányában. Letölthető a Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézetének hivatalos oldaláról: <https://jog.tk.hu/blog/2024/03/francia-buszkeseg-egyetemes-uzenet> (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 07.)

Danó Anna (2022): A jogvédők tiltakoznak, a szülészek megdöbbenek Pintér Sándor „reformján”. Letölthető: a nepszava.hu oldaláról: https://nepszava.hu/3169246_abortusz-szabalyozas-pinter-sandor-szuleszek-egeszsegugytasz (Elérés ideje: 2025. 01. 07.)

Dr. Hegedűs Mihály (FKGP): A magzati élet védelméről szóló 1992. évi LXXIX. törvény módosításáról (felszólalás). Elérhető a parlament.hu hivatalos oldalán. (utolsó elérés ideje 2025. 01. 07.)

Dr. Schvarz Tibor (MSZP): A magzati életvédelméről szóló 1992. évi LXXIX. törvény módosításáról (felszólalás). Elérhető a parlament.hu hivatalos oldalán. (utolsó elérés ideje 2025. 01. 07.)

Erkel Tibor (MIÉP): A magzati élet védelméről szóló 1992. évi LXXIX. törvény módosításáról (felszólalás). Elérhető a parlament.hu hivatalos oldalán. (utolsó elérés ideje 2025. 01. 07.)

Euronews (2024): Az abortusz legyen alapjog, szorgalmazza az Európai Parlament. Letölthető az euronews hivatalos oldaláról: <https://hu.euronews.com/egeszseg/2024/04/11/az-abortionusz-legyen-alapjog-szorgalmazza-az-europai-parlament> (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 07.)

Euronews (2024): Egyre képtelenebb az abortuszhelyzet Lengyelországban. Letölthető az euronews hivatalos oldaláról: <https://hu.euronews.com/my-europe/2024/07/12/abortusz-lengyelorszag-szejm-tusk> (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 07.)

Európai Parlament (2020): Az abortuszhoz való jog de facto lengyelországi betiltása nők életét sodorja veszélybe, mondja a Parlament. Letölthető az Európai Parlament hivatalos oldaláról: <https://www.europarl.europa.eu/news/hu/press-room/20201120IPR92132/ep-az-abortionuszhoz-de-facto-lengyel-betiltasa-nok-eletet-sodorja-veszelybe> (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 07.)

Európai Parlament (2020): Az Európai Parlament 2020. november 26-i állásfoglalása az abortuszhoz való jog de facto lengyelországi betiltásáról. Letölthető az Európai Parlament hivatalos oldaláról: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0336_HU.html (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 07.)

Európai Parlament (2021): Lengyelország: nem hallhatnak meg többen a szigorú abortuszszabályozások miatt. Elérhető az Európai Parlament hivatalos oldalán: <https://www.europarl.europa.eu/news/hu/press-room/20211108IPR16844/lengyelorszag-nem-halhatnak-meg-tobben-a-szigoru-abortionuszszabalyok-miatt> (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 07.)

Európai Parlament (2024): A nőknek kell rendelkezniük szexuális és reprodukív jogaik felett. Letölthető az Európai Parlament hivatalos oldaláról: <https://www.europarl.europa.eu/news/hu/press-room/20240408IPR20314/ep-a-noknek-kell-rendelkezniuk-szexualis-es-reproduktiv-jogaik-felett> (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 07.)

Európai Parlament (2024): Az abortuszhoz való jog beillesztése az EU Alapjogi Chartájába. Letölthető az Európai Parlament hivatalos oldaláról: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2024-0286_HU.html (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 07.)

Gymed családtervezési és abortusz klinika: A terhességmegszakítás költségei. Elérhető a gymed.at hivatalos oldalán: <https://gynmed.at/hu/terhesseg-megszakitas/az-abortionusz-ara> (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 07.)

Index (2018): Dúró Dóra kötelezővé tenné abortusz előtt a szívhang meghallgatását. Letölthető az index.hu hivatalos oldaláról: https://index.hu/belfold/2018/08/29/duro_kotelezove_tenne_abortusz_elott_a_szivhang_meghallgatasat/?token=fac5a6c534b8e5f88ff93acc821904b4 (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 07.)

Központi Statisztikai Hivatal (2023): Anépmozgalom főbb adatai havonta. Letölthető a ksh.hu hivatalos oldaláról: https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0064.html (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 07.)

Liptai Livia, Patakfalvi Dóra (2022): Komolyan azt gondolja bárki, hogy az abortusz a könnyebb út? Letölthető a telex.hu hivatalos oldaláról: <https://telex.hu/komplex/2022/07/26/komolyan-azt-gondolja-barki-hogy-az-abortionusz-a-konnyebb-ut> (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 07.)

Magyar Ádám (2023): Visszapattant az Emberi Jogok Európai Bíróságáról egy lengyel abortusztörvény elleni kereset. Letölthető az euronews hivatalos oldaláról: <https://hu.euronews.com/2023/06/08/visszapattant-az-emberi-jogok-europai-birosagarol-egy-lengyel-abortusztorveny-elleni-keres> (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 07.)

Magyarország Alaptörvénye (2011): I. cikk (3) bekezdés. Letölthető: [net.jogtar.hu](https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv) oldaláról: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv> (Elérés ideje: 2025. 01. 07.)

Noemi Mrav (2022): Ezekben az európai országokban tabu, illegális vagy erősen korlátozott az abortusz. Letölthető az euronews.com hivatalos oldaláról: <https://hu.euronews.com/2022/07/04/ezekben-az-europai-orszagokban-tabu-illegalis-vagy-erosen-korlatozott-az-abortusz> (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 07.)

NOL (2014): Mától Csehországban is legális az abortusztabletta. Letölthető a nol.hu hivatalos oldaláról: <http://nol.hu/kulfold/matol-csehorszagban-is-legalis-az-abortusztabletta-1468389> (utolsó elérés ideje: 2023. 09. 23.)

NZS (2021): A szakmai közlemény elutasítja az abortusztörvény jelenlegi formában történő elfogadását. Letölthető a felvidek.ma hivatalos oldaláról: <https://felvidek.ma/2021/10/a-szakmai-kozvelemen-elutasitja-az-abortusztorveny-jelenlegi-formaban-torteno-elfogadasat/> (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 07.)

Patent Egyesület (2023): Abortusz kisokos. Letölthető a Patent Egyesület hivatalos oldaláról: <https://patent.org.hu/dokumentumok/abortusz-kisokos.pdf> (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 07.)

Rutai Lili (2023): Dozens of Hungarian woman travel to Austria for abortions every week, amid tightening laws. Letölthető: az euronews.com hivatalos oldaláról: <https://www.euronews.com/my-europe/2023/08/16/dozens-of-hungarian-women-travel-to-austria-for-abortions-every-week-amid-tightening-laws> (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 07.)

Szabó Patrik (2022): Gyorselemzés az „abortusz-rendelet” alkotmányosságáról. Letölthető az arsboni.hu oldaláról: <https://arsboni.hu/gyorselemzes-az-abortusz-rendelet-alkotmanyossagarol/> (utolsó elérés ideje: 2023. 05. 07.)
Szegedi Tudományegyetem: Közérthetőségi Szócikk Adatbázis: Abortusz. Letölthető a Szegedi Tudományegyetem hivatalos oldaláról: <https://u-szeged.hu/efop362-00007/minden-szocikk/abortusz> (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 07.)

Tanja Ignjatovic (2024): Yugoslavia Pioneered Abortion Rights in Constitution Long Before France. Letölthető a BalkanInsight hivatalos oldaláról: <https://balkaninsight.com/2024/03/08/yugoslavia-pioneered-abortion-rights-in-constitution-long-before-france/> (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 07.)

Urfi Péter (2024): Az Európai Parlament kimondta, hogy az abortusz alapjog. Letölthető a 444.hu hivatalos oldaláról: <https://444.hu/2024/04/11/az-europai-parlament-kimondta-hogy-az-abortusz-alapjog> (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 07.)

Világi Máté (2023): Fact-check: „Az abortuszok számának csökkenése a szívhangrendelet hatályba lépése után is folytatódott” Letölthető a telex.hu hivatalos oldaláról: <https://telex.hu/ellenorzo/2023/06/23/takacs-peter-allamtitkar-egeszsegugy-abortusz-statisztika-adatok> (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 07.)

Wenus Med für Sexualmedizin in Wien hivatalos oldala. Elérhető: <https://www.venusmed.at/hu/terhesseg/abortusz-becsben/> (utolsó elérés ideje: 2025. 01. 07.)

9. Függelék

9.1. Strukturált mélyinterjú kérdések

1. Mióta dolgozik a nőgyógyászat területén?
2. Mi motiválta arra, hogy nőgyógyász legyen?
3. Hogyan vélekedik a művi terhességmegszakításról?
4. Egyetért a törvény által biztosított lehetséges terhesség-megszakítási feltételekkel?
5. Hogyan fogalmazná meg az abortusz lényegét?
6. Önnek mit jelent az abortuszhoz való jog?
7. Mi a véleménye az abortusztablettákról? És arról, hogy ezt Magyarországon nem engedélyezik.
8. Mit jelent önnek a lelkiismeret szabadság és ez hogyan befolyásolja munkájában?
9. Ön szerint az abortusz kérdése erkölcsi vagy jogi kérdés?
10. Véleménye szerint mikor kezdődik az élet?

11. Mennyire zárja ki Ön szerint az orvosok lelkiismeret szabadságához való joga a nők „abortuszhoz való jogát”?
12. Miként értelmezi az orvosi eskü alapelveit az olyan összetett etikai kérdések kapcsán, mint például az abortusz elvégzése.
13. Mi a véleménye az abortuszt korlátozó szabályozásokról? – pl.: szívhangrendelet vagy akár az abortusz betiltása
14. Van olyan információ/téma, ami Ön szerint rendkívül fontos az abortusszal kapcsolatosan, de mégsem szokták megkérdezni a nőgyógyászoktól?
15. Miként ítéli meg, ön szerint milyen hatással vannak az abortusztól folytatott politikai és társadalmi viták, a nőgyógyászok munkájára?⁸⁶

9.2. Kérdőíves kutatás kérdései

1. Születési éve?
2. Mi a legmagasabb iskolai végzettsége?
 - Általános iskola
 - Gimnázium
 - Szakiskola
 - Szakközépiskola
 - Főiskola/ egyetem
3. Neme?
 - Nő
 - Férfi
4. Van gyermeke?
 - Igen
 - Nem
5. Hogyan fogalmazná meg az abortusz lényegét? Válaszát fejtse ki 1-2 mondatban!
6. Önnek mit jelent az abortuszhoz való jog? Válaszát fejtse ki 1 mondatban!
7. Támogatja az abortuszhoz való jogot?
 - Igen
 - Nem
8. Férfiként mi a véleménye az abortusztól? Válaszát fejtse ki 3-4 mondatban!
9. Ön szerint az abortusz kérdése erkölcsi vagy jogi kérdés?
 - Erkölcsi
 - Jogi
 - Mindkettő
 - Egyik sem
10. Véleménye szerint a férfinak van-e jogi alapja arra, hogy beleszóljon abba, hogy a nő elvégeztesse-e az abortuszt vagy sem?
 - Igen
 - Nem
11. Véleménye szerint a férfinak van-e erkölcsi/morális alapja arra, hogy beleszóljon abba, hogy a nő elvégeztesse-e az abortuszt vagy sem?
 - Igen
 - Nem
12. Véleménye szerint mikor kezdődik az élet?
 - A fogantatás pillanatában
 - Az első trimeszter végén
 - Amikor a magzat életképes a méhen kívül
 - Születéskor
13. Mennyire ért egyet az állítással? Egyedül csak a nőnek van beleszólása, hogy mit csinál a testével.
 - Egyetértek
 - Inkább egyetértek
 - Inkább nem értek egyet
 - Nem értek egyet
14. Véleménye szerint a férfi kötelezheti a nőt a gyermek megtartására?
 - Igen

⁸⁶ A válaszok a szerzőnél elérhetőek

- Nem
15. Véleménye szerint a férfi kötelezheti a nőt a gyermek abortálására?
- Igen
 - Nem
16. Véleménye szerint a társadalomnak milyen mértékben kell részt vennie az abortusz szabályozásában?
- Egyáltalán nem 1 2 3 4 5 Teljes mértékben
17. Véleménye szerint az államnak milyen mértékben kell részt vennie az abortusz szabályozásában?
- Egyáltalán nem 1 2 3 4 5 Teljes mértékben⁸⁷

⁸⁷ A válaszok a szerzőnél elérhetőek